

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU**

DÖNEM: 26

YASAMA YILI: 3

GENEL KURUL KARAR CETVELİ

SAYI: 23

Evlilik/İzdivaç Programlarının Aile Kurumuna Olumsuz Etkilerinin Araştırılması ve Alınacak
Önlemlerin Belirlenmesi Hakkında Karar
(Dilekçe No: 7781, 8022, 9068, 9177, 9272, 9273, 9392)

DAĞITIM TARİHİ

25/5/2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

İÇİNDEKİLER

1. DİLEKÇELER VE ÖZETLERİ.....	3
2. GİRİŞ.....	4
3. DİLEKÇELERE KONU İDDİA VE TALEPLER.....	5
4. İLGİLİ MEVZUAT	6
4.1. ANAYASA.....	6
4.2. 15/2/2011 TARİHLİ VE 6112 SAYILI RADYO VE TELEVİZYONLARIN KURULUŞ VE YAYIN HİZMETLERİ HAKKINDA KANUN.....	7
4.3. 8/3/2012 TARİHLİ VE 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN.....	12
4.4. 2/11/2011 TARİHLİ YAYIN HİZMETİ USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK.....	13
5. KAMU KURUMLARININ YAZILI AÇIKLAMALARI	14
5.1. RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	14
5.2. AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI.....	28
5.3. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (OMBUDSMANLIK)	31
5.4. BAŞBAKANLIK, DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI.....	33
5.5. TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BAŞKANLIĞI.....	35
6. ALT KOMİSYONUN YAPTIĞI TOPLANTILAR VE KOMİSYON GENEL KURULU.....	36
6.1. 1.3.2017 TARİHLİ ALT KOMİSYON TOPLANTISI.....	36
6.2. 16.03.2017 TARİHLİ ALT KOMİSYON TOPLANTISI.....	38
6.3. 12.06.2017 TARİHLİ ALT KOMİSYON TOPLANTISI.....	41
6.4. 08.05.2018 TARİHLİ DİLEKÇE KOMİSYONU 6. GENEL KURULU	43
7. USUL VE ESASA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	45
7.1. GENEL OLARAK	45
7.2. YÜRÜRLÜKTEKİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ AÇISINDAN	45
8. GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ.....	48

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

1. DİLEKÇELER VE ÖZETLERİ

Dilekçe No	Dilekçe Sahibinin Adı Soyadı ve Adresi	Dilekçe Konusu
7781	Fatih BİNGÖL Yeni Mahalle, Uzun Sokak No:1 Piraziz/GİRESUN	Evlilik programlarının toplumun ahlak yapısına zarar verdiği gerekçesiyle yayından kaldırılmasını talep etmektedir.
8022	Tayfun KARAGÖZ Ağılkaya Mevki Elbistan/KAHRAMANMARAŞ	Aile yapısını, örf ve adetleri tehdit edecek duruma gelen izdivaç programları konusunda gereğinin yapılmasını talep etmektedir.
9068	Özgür ÇORABAY Yavuz Sultan Mahallesi, Canan Caddesi Günçanlı Sitesi C Blok Derince/KOCAELİ	Evlilik programlarının RTÜK tarafından belirlenen reklam sürelerine uymadığı, Türk aile yapısına zarar verdiği, belirli senaryolar üzerinden program akışının ilerlediğini belirterek bu konuda düzenleme yapılmasını talep etmektedir.
9177	Fatih YILDIRIM Mehmet Akif Ersoy Mahallesi, 39. Sokak Akşemsettin Sitesi A Blok No:14 Merkez/SİVAS	Evlilik programları hakkında toplumda var olan rahatsızlığı belirterek bu konunun ciddi bir sosyal yaraya dönüşmekte olduğundan yakınmaktadır.
9272	Sekan ŞENOL Nalbantoğlu Mahallesi, Akbıyık Caddesi, No:25 Osmangazi/BURSA	Televizyon kanallarında yer alan evlilik programlarının toplumun ahlakî yapısına zarar verdiğini belirterek bu nevi programların yayından kaldırılmasını talep etmektedir.
9273	Uğur KURT Mithatpaşa Mahallesi, Altınova Cad. No:64 Adapazarı/ SAKARYA	Televizyon kanallarında yer alan evlilik programlarının ahlakî değerlere zarar verdiğinden bahisle, yayından kaldırılmasını talep etmektedir.
9392	Cüneyt BİRİNCİ Marmara Mahallesi, Önder Caddesi, No:14 Beylükdüzü/İSTANBUL	Evlilik programlarının bu tür programlara katılan kişilerce farklı amaçlar için değerlendirildiğinden bahisle, bu konuda yasal bir düzenleme yapılması talep edilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

2. GİRİŞ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu (DKGK), İçtüzüğü'nün 115 ila 120'nci maddeleri gereğince 22/02/2017 tarihli ve 16 sayılı Kararıyla; evlilik/izdivaç programlarının aile kurumuna olumsuz etkilerinin araştırılması ve alınabilecek önlemlerin belirlenmesi amacıyla, Gaziantep Milletvekili Canan CANDEMİR ÇELİK Başkanlığında, Yalova Milletvekili Fikri DEMİREL, Samsun Milletvekili Orhan KIRCALI, Çanakkale Milletvekili Bülent ÖZ ve Adana Milletvekili Muharrem VARLI (sonrasında Seyfettin YILMAZ)'dan oluşan bir alt komisyon kurulmasına ve bu alt komisyonun görevleriyle ilgili olmak kaydıyla 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 8'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile özel kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi almak, ilgilileri çağırıp bilgi almak, idari denetimin yapılmasını istemek, bilirkişi görevlendirmek ve yerinde inceleme yapmak yetkilerini kullanabilmesine karar vermiştir.

Alt komisyon tarafından konu ile ilgili tarafların dinlendiği üç toplantı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Komisyon çalışmalarına ve Komisyon Raporu yazımına teknik katkıda bulunmak üzere Dilekçe Komisyonu Uzmanları; Yasama Uzmanı Rabia BARITCI ve Rabia ARABACI KARİMAN görev almışlardır.

Alt Komisyon tarafından hazırlanan rapor, DKGK'nın 08/05/2018 tarihli toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

Komisyonumuz, televizyon kanallarında özellikle kadın kuşağı saatleri olarak anılan vakitlerde yayınlanan evlilik/izdivaç amaçlı programların toplum nezdinde meydana getirdiği rahatsızlığı dile getiren başvuruların ülke çapında genellik arz etmesi gibi hususları dikkate alarak esastan incelemeyi uygun bulmuştur.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI**

3. DİLEKÇELERE KONU İDDİA VE TALEPLER

Komisyonumuza evlilik/izdivaç amaçlı programlar konusunda gönderilen dilekçelerde özetle;

- Genel ahlaka, genel ahlaka, manevi değerlere ve ailenin korunması ilkesine aykırı olduğu,

- İnsan onuruna aykırı yayın yapıldığı,
- Bu tür programlarda özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiği,
- Toplumsal değerlerin dikkate alınmadığı,
- Evlilik birliğinin maddiyata indirgendiği,
- Kişilerin fiziksel özelliklerinin alay konusun edildiği,
- Reyting alma uğruna profesyonel kişiler tarafından kurgulanmış senaryoların gerçekmiş gibi izleyiciye sunulduğu belirtilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

4. İLGİLİ MEVZUAT

4.1. ANAYASA

X. Kanun önünde eşitlik

MADDE 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

IV. Özel hayatın gizliliği ve korunması

A. Özel hayatın gizliliği

MADDE 20- Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. (Mülga cümle: 3/10/2001-4709/5 md.)

(Değişik: 3/10/2001-4709/5 md.) Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/2 md.) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

I. Ailenin korunması ve çocuk hakları

MADDE 41- (Değişik: 3/10/2001-4709/17 md.) Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/4 md.) Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/4 md.) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

**4.2. 15/2/2011 TARİHLİ VE 6112 SAYILI RADYO VE TELEVİZYONLARIN
KURULUŞ VE YAYIN HİZMETLERİ HAKKINDA KANUN**

Yayın hizmeti ilkeleri

MADDE 8 – (1) Medya hizmet sağlayıcılar, yayın hizmetlerini kamusal sorumluluk anlayışıyla bu fıkarda yer alan ilkelere uygun olarak sunarlar. Yayın hizmetleri;

a) Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Atatürk ilke ve inkılâplarına aykırı olamaz.

b) Irk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturamaz.

c) Hukukun üstünlüğü, adalet ve tarafsızlık esasına aykırı olamaz.

ç) İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.

d) Terörü övemez ve teşvik edemez, terör örgütlerini güçlü veya haklı gösteremez, terör örgütlerinin korkutucu ve yıldırıcı özelliklerini yansıtıcı nitelikte olamaz. (Mülga ikinci cümle: 2/1/2017-KHK-680/18 md.; Aynen kabul: 1/2/2018- 7072/17 md.) (...)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

e) Irk, renk, dil, din, tabiiyet, cinsiyet, engellilik, siyasî ve felsefî düşünce, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içeremez ve teşvik edemez.

f) Toplumun millî ve manevî değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı olamaz. g) Suç işlemeyi, suçluyu ve suç örgütlerini övücü, suç tekniklerini öğretici nitelikte olamaz.

ğ) Çocuklara, güçsüzlere ve engellilere karşı istismar içeremez ve şiddeti teşvik edemez.

h) Alkol, tütün ürünleri ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile kumar oynamayı özendirici nitelikte olamaz.

ı) Tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerini esas almak ve toplumda özgürce kanaat oluşumuna engel olmamak zorundadır; soruşturulması basın meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğundan emin olunmaksızın yayınlanamaz; haberin verilişinde abartılı ses ve görüntüye, doğal sesin dışında efekt ve müziğe yer verilemez; görüntülerin arşiv veya canlandırma niteliği ile ajanslardan veya başka bir medya kaynağından alınan haberlerin kaynağının belirtilmesi zorunludur.

i) Suçlu olduğu yargı kararı ile kesinleşmedikçe hiç kimse suçlu ilân edilemez veya suçluymuş gibi gösterilemez; yargıya intikal eden konularda yargılama süresince, haber niteliği dışında yargılama sürecini ve tarafsızlığını etkiler nitelikte olamaz.

j) Haksız çıkarlara hizmet eden ve haksız rekabete yol açan unsurlar içeremez.

k) Siyasî partiler ve demokratik gruplar ile ilgili tek yönlü veya taraf tutar nitelikte olamaz.

l) Genel sağlığa, çevrenin ve hayvanların korunmasına zarar verecek davranışları teşvik edemez.

m) Türkçenin, özellikleri ve kuralları bozulmadan doğru, güzel ve anlaşılır şekilde kullanılmasını sağlamak zorundadır; dilin düzeysiz, kaba ve argo kullanımına yer verilemez.

n) Müstehcen olamaz.

o) Kişi veya kuruluşların cevap ve düzeltme hakkına saygılı olmak zorundadır.

ö) Bilgi iletişim araçları yoluyla yarışma veya lotarya içeremez, dinleyici ve seyircilere ikramiye verilemez veya ikramiye verilmesine aracılık edemez.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

p) Medya hizmet sağlayıcı tarafından yapılan veya yaptırılan anket ve kamuoyu yoklamalarının, hazırlık aşamasından sonuçların ilânına kadar noter nezaretinde gerçekleştirilmesi zorunludur.

r) Kişileri fal veya batıl inançlar yoluyla istismar edemez.

s) Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez.

ş) Şiddeti özendirici veya kanıksatıcı olamaz.

t) (Ek: 2/1/2017-KHK-680/18 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/17 md.) Terör eylemini, faillerini ve mağdurlarını terörün amaçlarına hizmet edecek sonuçlar doğuracak şekilde sunamaz.

(2) Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılsa dahi yayınlanamaz.

(3) İsteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcıları, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimini olumsuz etkileyebilecek nitelikteki yayın hizmetlerinin, bunların bu tür hizmetleri normal şartlar altında duymayacakları ve görmeyecekleri şekilde sunulmasını sağlamakla yükümlüdür.

İdarî yaptırımlar

MADDE 32 – (1) Bu Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (d), (f), (g), (ğ), (h), (n), (ö), (s), (ş) ve (t) bentlerindeki yayın hizmeti ilkelerine ve aynı maddenin dördüncü fıkrasına aykırı yayın yapan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara, ihlalin ağırlığı ve yayının ortamı ve alanı göz önünde bulundurularak, ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde ikisinden beşine kadar idarî para cezası verilir. İdarî para cezası miktarı, radyo kuruluşları için bin Türk Lirasından, televizyon kuruluşları ve isteğe bağlı medya hizmet sağlayıcıları için onbin Türk Lirasından az olamaz. Ayrıca, idarî tedbir olarak, ihlale konu programın yayınının beş keze kadar durdurulmasına, isteğe bağlı yayın hizmetlerinde ihlale konu programın katalogdan çıkarılmasına karar verilir. İhlalin mahiyeti göz önünde bulundurularak, bu fıkra hükümlerine göre idarî para cezası ile birlikte idarî tedbire karar verilebileceği gibi, sadece idarî para cezasına veya tedbire de karar verilebilir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

(2) (Değişik birinci cümle: 17/4/2017-KHK-690/61 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7077/51 md.) 8 inci maddenin birinci fıkrasının diğer bentleri ile ikinci ve üçüncü fıkralarında ve bu Kanunun diğer maddelerinde belirlenen ilke, yükümlülük veya yasaklara aykırı yayın yapan ve/veya bu Kanun hükümleri kapsamında Üst Kurul tarafından belirlenen yükümlülüklerini yerine getirmeyen medya hizmet sağlayıcıya ihlalin ağırlığı, yayının ortamı ve alanı gözönünde bulundurularak, ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde birinden yüzde üçüne kadar idari para cezası verilir. (Mülga ikinci cümle: 17/4/2017-KHK-690/61 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7077/51 md.) (...) İdarî para cezası miktarı, radyo kuruluşları için bin Türk Lirasından, televizyon kuruluşları ve isteğe bağlı medya hizmet sağlayıcıları için onbin Türk Lirasından az olamaz.

(3) Yükümlülük veya yasak ihlalinin suç oluşturması halinde, bu suç nedeniyle ilgililer hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılması şartına bağlı olmaksızın, bu madde hükümlerine göre idarî para cezası veya idarî tedbir kararı verilir.

(4) İdarî tedbir uygulanması sonucu yayını durdurulan programların yerine, aynı yayın kuşağında ve ticarî iletişim yayını içermeksizin, Üst Kurulca temin edilen eğitim, kültür, trafik, kadın ve çocuk hakları, gençlerin fiziksel ve ahlakî gelişimi, uyuşturucu ve zararlı alışkanlıklarla mücadele, Türk dilinin güzel kullanımı, çevre eğitimi, engelli sorunları, sağlık ve benzeri kamuya yararlı konularda programlar yayınlanır. Yükümlülük veya yasağa aykırılık dolayısıyla idarî tedbir olarak programın yayınının durdurulması kararının verilmesi halinde, yaptırım uygulanmasına sebebiyet veren fiilin işlenmesinden dolayı sorumluluğu olan programın yapımcısı veya varsa sunucusu, yayının durdurulduğu süre zarfında, aynı veya farklı medya hizmet sağlayıcı kuruluşta hiçbir ad altında başka bir program yapamaz veya sunamaz.

(5) 8 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (d) bentlerindeki ilkelerle dördüncü fıkrasına aykırı yayın yapılmasını müteakip verilecek yaptırım kararının tebliğinden itibaren bir yıl içinde aynı ihlalin tekrarı halinde, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayınının on güne kadar durdurulmasına; ikinci tekrarı halinde ise, yayın lisansının iptaline karar verilir. (Ek cümleler: 17/4/2017-KHK-690/61 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7077/51 md.) 8 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (d) bentleri dışındaki bentlerini, aynı maddenin ikinci fıkrasını ve bu Kanunun yayın hizmetlerinde ticari iletişimi düzenleyen hükümlerinden herhangi birini yaptırım kararının tebliğinden itibaren bir yıl içinde yirmiden fazla ihlal eden medya hizmet

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

sağlayıcı kuruluşun yayını beş güne kadar durdurulur. Bir yıl içinde aynı ihlalin tekrarı halinde, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayınının beş günden on güne kadar durdurulmasına; ihlalin ikinci tekrarı halinde ise yayın lisansının iptaline karar verilir. Programlarının yayını veya yayınları sürekli durdurulan medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yaptırım kararının tebliğine rağmen kararın gereklerine aykırı olarak yayınlarına devam etmesi halinde yayın lisansının iptaline karar verilir.

(6) Yayın lisansı verilmesi için bu Kanunda aranan şartlardan birinin kaybedilmesi ile 6 ncı maddenin beşinci fıkrasında düzenlenen yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde, ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşa bu şartı yerine getirmesi için otuz günlük süre verilir. Verilen süreye rağmen şartı yerine getirmeyen kuruluşun yayınları üç ay süreyle durdurulur. Bu süre zarfında şartın yerine getirilmemesi halinde ise, ilgili kuruluşun yayın lisansı iptal edilerek kanal ve frekans kullanımına son verilir.

(7) Yayın lisansının verilmesi için gerekli şartlara uygunluğunu hile ile elde ettiği tespit edilen kuruluşun yayın lisansı iptal edilir. Yayın lisansı iptal edilmiş olan kuruluştan alınmış olan yayın lisans bedeli ile kanal ve frekans yıllık kullanım bedeli iade edilmez.

(8) Bu Kanun hükümlerine göre idarî para cezasına veya idarî tedbire karar vermeye Üst Kurul yetkilidir. (Ek cümle: 17/4/2017-KHK-690/61 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7077/51 md.) Üst Kurul; ihlalin ağırlığı, haksız ekonomik kazancın ve tekrarın varlığı ile son beş yılda uygulanan idarî yaptırımlar gözetilmek suretiyle ikinci fıkrafta belirtilen her bir ihlal için bir defaya mahsus olmak üzere, idarî para cezası uygulamak yerine medya hizmet sağlayıcı kuruluşu uyarabilir.

(9) Bu Kanun hükümlerine göre verilen idarî yaptırım kararlarına karşı 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre yargı yoluna başvurulur. Ancak, idare mahkemesinde dava, işlemin tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde açılır. İdare mahkemesinde iptal davası açılmış olması, kararın yerine getirilmesini durdurmaz.

(10) Bu madde hükümlerine göre Üst Kurul tarafından verilen uyarı ve idarî yaptırım kararları, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun Üst Kurula bildirdiği kayıtlı elektronik posta adresine tebliğ edilir. (Değişik ikinci cümle: 17/4/2017- KHK-690/61 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7077/51 md.) Üst Kurula bildirilen kayıtlı elektronik posta adresine tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması halinde Üst Kurula bildirilen adrese yapılan bildirim tebligat yerine geçer.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

(11) Bu Kanunda düzenlenmiş olan idarî para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içerisinde ödenir.

4.3. 8/3/2012 TARİHLİ VE 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Kurumlararası koordinasyon ve eğitim

MADDE 16 – (1) Bu Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır.

(4) Bu Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

(5) Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

(6) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur.

4.4. 2/11/2011 TARİHLİ YAYIN HİZMETİ USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, medya hizmet sağlayıcıların uyması gereken yayın hizmeti usul ve esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yargı yetkisi altındaki medya hizmet sağlayıcılar tarafından sunulan yayın hizmetleri ile ilgili usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 22, 24, 30, 31, 37, 45 ve 46 ncı maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Yayın hizmeti ilkeleri

MADDE 8 – (1) Medya hizmet sağlayıcılar, yayın hizmetlerini kamusal sorumluluk anlayışıyla yayın hizmeti ilkelerine uygun olarak sunarlar. Yayın hizmetleri;

s) Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden, kanıksatan ve kadını istismar eden programlar içeremez. Törenin toplumda kadına karşı bir baskı aracı gibi kullanılmasını teşvik edemez.

Genel esaslar

MADDE 9- 6) (Değişik:RG-6/6/2014-29022) Ticarî iletişim, yayın hizmeti ilkeleri saklı kalmak kaydıyla;

e) Kadınların istismarına yönelik olmamalıdır. Tanıtımı yapılan ürün, hizmet veya imajda, kadın bedeni cinsel bir meta olarak kullanılmamalıdır.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI**

5. KAMU KURUMLARININ YAZILI AÇIKLAMALARI

Komisyonumuza gelen ve söz konusu talepleri içeren dilekçe konusu ile ilgili olarak ilgili kurumlardan yazı ile bilgi talep edilmiştir. Bahse konu dilekçe ile ilgili Bakanlıkların yazılı cevaplarındaki hususlar aşağıdaki alt başlıklarda özetlenmiştir.

5.1. RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı'nın 12.4.2017 tarih ve 44096195 -622.03-E.9213 sayılı cevabi yazısında "Evlilik Programlarında Karşılaşılan İhlaller" ve Dilekçe Komisyonu tarafından yöneltilen sorulara verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

Evlilik Programlarında Karşılaşılan İhlaller

A- Programların Formatlarından Kaynaklanan Problemler

1- Evlilik programlarında adaylar bir yandan kendilerini tanıtırırken bir yandan da yaş grubu, meslek ve statü, hangi ilde yaşadıkları, emekliliklerinin olup olmaması, daha önce evlilik yapıp yapmadıkları, çocuklarının olup olmadığı, varsa beraber yaşayıp yaşamadıkları, ev ve araba sahibi olup olmadıklarına ilişkin *daha çok maddiyata ilişkin* bilgi ve talepleri ifade etmektedirler.

2- Programa yeni katılan kişiler kendilerini tanıttıktan sonra loca olarak adlandırılan bölüme geçmekte ve taliplerini beklemektedirler. Kimi evlilik programlarında talibi gelen kişi paravanın arkasında oturan talibine onu tanımak için sorular sormakta ve locada oturan diğer katılımcılardan veya yakınlarından talip olan kişi hakkında yorum yapmalarını istemektedirler. Bu durum da *dedikodu mekanizmasını* harekete geçirmekte ve programa katılan kişilerin hayatlarının *acımasızca sorgulanması* gibi bir sonuca yol açmaktadır,

3- Programlarda sunucunun paravanı açtırmamasından sonra kişi kararını bildirmektedir. Gelen talibine olumsuz yanıt veren katılımcılar yeni bir talibi gelip de bir ilişkiye başlayana kadar locadaki yerlerini almaktadırlar. Bu durum da zaman içinde programda bulunan bir adaya talip olan çok sayıda kişinin aynı anda programda bulunması gibi bir sonucu doğurmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Zaman içinde bu adayların başka adaylara da talip olmasıyla **karmaşık ilişkiler** ortaya çıkmaktadır.

4- Evlilik programları bahse konu formattan farklı formatlara da sahip olabilmektedir. Örneğin, "Kısmetse Olur" adlı programda yan yana evlerde yaşayan 8 erkek ve 8 kadın yarışmacı gelin ve damat adayı olarak birbirlerini tanımaya çalışmakta ve her hafta yapılan gerek kendi aralarındaki oylama gerekse halk oylaması sonucunda yarışmaya devam etmeye çalışmaktadırlar. Her hafta elenen yarışmacıların yerine yeni adaylar katılmaktadır. Bu format yarışma ve evlilik programlarının karışımı olup **rekabet şartlarının daha ağır olması** nedeniyle katılımcıların davranışları **daha yoğun yayın ihlallerine** sebep olabilmektedir.

5- Evlilik programları, **görücü usulü evliliklerinin temel mantığını taşısa da, onu mahrem ve geleneksel çizgisinden büyük ölçüde uzaklaştırmış, sansasyonel ve dramatik sunumla şekillenen ilgi çekici ama suni bir yapıya dönüştürmüştür.** Görücü usulü evliliklerde çiftlerin tanıştırılmasındaki yaşça büyük kişilerin rolünü izdivaç programlarında sunucu üstlenirken, aile fertlerinin üstlendiği onay verme rolünü programda locada oturan katılımcılar üstlenmektedir. Ekran başındaki izleyiciler ise, beğendikleri katılımcıları ekran başında desteklemekte, onlarla duygusal bir bağ kurmakta ve gelecekte ilişki anlamında ne yaşayacaklarını merak etmektedirler. Bu durum da dedikodu temelli gelişen bilgi üzerinden başka insanların hayatı üzerine **kolaylıkla "ahkam" kesmenin "kültür" haline geldiği** sağlıksız bir süreci toplumsal hayatta yaygınlaştırmaktadır.

6- Bir tarafta eş aramak için bu programlara katılan yalnızlaşan, özgüven problemi yaşayan ve belki de bu yüzden kendisini başkasının gözünden değerlendiren, başkalarının yorumlarına ihtiyaç duyan hayatlarının en mahrem yanlarını bile sergilemekten çekinmeyen insanlar, diğer taraftan izleyici/seyirci konumunun ötesine geçmeye çatışarak stüdyoda ya da ekran başında tanımadığı insanların hayatlarını, ilişkilerini, geçmişlerini, aşklarını gözetleyen, sorgulayan onlar hakkında yorumlar yaparak başkalarının hayatlarına müdahil olmaktan çekinmeyen insanlar ekranlarda yer almaya başlamıştır. Evlilik programlarının bu formatı gereği ilişkiler, hayatlar, evlilik, tam bir **gösteri şeklinde** yaşanmaya başlamıştır.

7- Evlilik programları, televizyonun toplumumuzdaki yeri sebebiyle cinsiyet rollerinin sürekli yeniden üretildiği, değişen toplumsal değerlerin kolaylıkla görülebildiği ve sosyal hayatta ayıp karşılanabilecek hareket ve tavırların **meşrulaştığı** mecralar haline gelmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

8- Programlarda bazı katılımcıların daha önce farklı medya hizmet sağlayıcı kuruluşlarda yayınlanan aynı formattaki programlara da katılmaları nedeniyle bu kişilerin evlenmek amacıyla gelen vatandaşlar olmadıkları, aksine birer *cast ajansı* çalışanı oldukları ve dolayısıyla ekran başındaki izleyicilerin kandırıldığı dolayısıyla *programlarda yaşananların birer "tiyatro"* olduğu sıklıkla dile getirilmektedir.

B- Programların İçeriklerinden Kaynaklanan Problemler

1- Argo Kelimelerin Kullanılması

Her yaşta seyircinin ekran başında bulunduğu saatlerde yayınlanan programlarda adayların sıklıkla düzensiz, kaba ve argo ifadeler kullandıkları görülmektedir.

2- Genel Ahlaka Aykırı İfadeler Kullanılması

Evlilik programlarında genel ahlak sınırlarını zorlayacak söylemlerin rahatlıkla ifade edildiği ve bu tür söylemlerin sık sık tekrarlanması sebebiyle kanıksanmaya başlandığı görülmektedir.

3- Özel Hayatın Gizliliğinin İhlal Edilmesi

Evlilik programlarında özel hayatla ilgili gizli kalması gereken ve kişilerin başkaları ile paylaşmak istemeyecekleri mahrem bilgilerin ekran başındaki milyonlarca izleyici önünde sıklıkla ifşa edildiği görülmektedir.

4- İnsan Onuruna Aykırılıklar

Evlilik programlarında kişilerin toplum nezdinde şeref ve haysiyetlerini zedeleyecek nitelikte durumların yaşandığı ve bunun sonucunda insan onuruna aykırı yayın yapıldığı görülmektedir.

5- Toplumsal Değerlerin Dikkate Alınmaması

Evlilik programlarında toplumsal değer ve normlara yeterli ölçüde özen gösterilmediği ve bunun sonucunda toplumun genelini rahatsız edecek durumların yaşandığı görülmektedir.

6- Adayların Dış Görünüşleri İle Yargılanması

Katılımcılar arasında birbirlerini tanımaları için gereken doğal ilişki süreci yaşanmamakta, taliplerin manevi yönleri göz ardı edilerek çoğunlukla dış görünüme göre hızlıca karar verilmektedir.

7- Adaylar Arasındaki Nahoş Davranışlar

Adaylar, ekranda birbirleriyle "bayağı" görüntülere yol açan ve fiziksel temasa kadar giden kavgalar etmekte ve birbirlerine karşı aşağılayıcı sözler sarf etmektedirler.

8- Adaylar Arasındaki Küçük Düşürücü Söylemler

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Adayların kültürel ve sosyo-ekonomik arka planları, anlaşmazlık durumlarında adaylar arasında birbirlerini aşağılamak ve küçük düşürmek için kullanılmaktadır. Program sunucuları, zaman zaman kendileri açısından da uygun olmadığını ortaya koydukları adayların "düşük profillerini" oluşturan hususlarla reyting uğruna dalga geçebilmektedirler,

9- Sansasyonel Kişilere Israrla Yer Verilmesi

Programlarda zaman zaman sansasyonel davranışlarda bulunabilecek (mental açıdan zayıf, psikolojik sorunları olan) kişilere yer verildiği görülmektedir. Şişirilerek tanıtılan adaylar süreçte akıl sağlıklarından şüphe edilen söz, tutum ve davranışlar ortaya koymakta, bu durumlar program sunucuları tarafından alaycı bir üslupla ele alınmaktadır.

10- Olayların Dramatize Edilmesi

Adaylar stüdyoda öz-yaşam öykülerini, travmatik ve dramatik unsurlarını bol gözyaşı eşliğinde tekrarlayarak anlatmaktadırlar. Söz konusu konular program sunucusu tarafından, üst üste sorulan sorularla ve yapılan yorumlarla daha da derinleştirilmektedir.

11- Katılımcıların Evlilik Dışı Amaçları

Programa katılan adayların ortaya koydukları davranışlar, evlenmek niyetinde olmadıklarını, amaçlarının ekranda olabildiğince uzun süre görünmek olduğunu düşündürmektedir. Hatta bazı adaylar aylarca programda katılımcı olarak yer almaktadır ve yayın kuruluşunun kadın ve erkek adaylar için tahsis ettiği evlerde kalmaktadırlar. Burada yaptıkları kulis ve münakaşalar programın bir parçası olarak ekrana taşınmaktadır.

12- Evliliğin Kutsallığının Ortadan Kaldırılması

Evlilik ve aile birliğinin maddiyata dayalı bir kurum olduğu izleniminin verildiği, kadınların satın alınacak bir meta konumuna indirildiği ve evliliklerin pazarlık malzemesi yapıldığı görülmektedir.

SONUÇ OLARAK

Yukarıda da görüldüğü gibi, evlilik programlarında görülen tüm bu eleştiriler evlilik programlarının formatlarından kaynaklanmaktadır. Çünkü evlilik programlarının aile kurumunu, evlilik kurumunu, toplumsal cinsiyet rollerini ele alış biçimiyle ilgili sıkıntılar, programların formatlarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle evlilik programlarına yöneltilen eleştirilerin ortadan kaldırılması için programlarda mutlaka format ve tür değişikliğine gidilmelidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Dilekçe Komisyonu Evlilik Programları Soruları ve Cevapları

1- Evlilik programlarının ne olduğu, ülkemizdeki gelişimi, diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak sektördeki düzenleyici denetleyici kurumların bu programlar üzerindeki rolü?

Evlilik Programları

Modern toplumlarda kitle iletişim araçları, bir anlamda toplumsallaşma aracı olarak da işlev görürler. Bu son derece önemli görevi yerine getirirken, verdikleri haberlerin, sundukları rol modellerin, kazandırdıkları yaşantılarının ve örnekledikleri değer yargılarının diğer toplumsallaşma araçlarını (aile, eğitim, arkadaş grupları) zayıflatmaları nedeniyle, toplumsal yapı ile uyumsuzluk gösterebildikleri izlenmektedir (RTÜK Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu içinde Tan, 1981). Kitle iletişim araçları insanların dünya görüşlerini, tutum ve davranışlarını etkilemekte ve geri bildirimler ile tutumlar ve davranışlar, yeni rol modelleri oluşturmaktadır (RTÜK Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu,2005: 23).

Aile yaşamı ve bu yaşamın toplumsal dinamikler içindeki yeri de, yaygın bir kitle iletişim aracı olan televizyonda yayınlanan programlarda sıklıkla karşılaşılan anlatı unsurlarından biridir. Toplumun temel yapı taşı olan ailenin kurulmasındaki süreç olan evlilik olgusu da sıklıkla televizyon programı içeriklerinde kendine yer bulmaktadır. Medya bu anlamda, kendine özgü anlatı biçimleriyle, olağan koşullarda kişinin içinde yaşadığı çevre ile sınırlı olan evlilik olgusunu ekranlara taşımakta, birçok izleyicinin şahitliğinde yeniden biçimlendirerek sunmaktadır. Bu durum da evlilik olgusunun popüler kültür içinde yeniden biçimlendirmesine ve bu yeni anlayışın büyük kitlelerce de kanıksanabilmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda aile kurumunun oluşturulmasında medya aracılığıyla televizyon programları tarafından ortaya konan yeni tutum ve davranışlar ile rol modeller bir süre sonra toplumun yeni değerler çerçevesinde bu tutum ve söylemleri benimsemelerine neden olabilmektedir. Oysaki evlenme olgusu, aileyi oluşturan toplumsal ilişkileri belirli kalıplar içinde yerleştiren bir sözleşmedir (Karslı ve Polat; 2012: 36) Sağlıklı bir toplum yapısının ortaya çıkabilmesi için toplumsal yapının temel unsuru olan ailenin sağlam temeller üzerinde kurulması ve yaşatılması gerekmektedir.

İdeal olarak sağlıklı bir aile, eşler ve çocuklardan oluşan bir yapı olarak her türlü değişim ve krizlere karşı varlığını koruyabilen, gelişim dönemlerini yıkımlara ve kayıplara uğramadan geçirebilen, ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik işlevlerini üyeleri için günün

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

koşullarına göre tatmin edici ölçülerde yerine getirebilen, saygı ve sevgi temelli bir yapı olarak içeriklerinde kendine yer bulmaktadır. Medya bu anlamda, kendine özgü anlatı biçimleriyle, olağan koşullarda kişinin içinde yaşadığı çevre ile sınırlı olan evlilik olgusunu ekranlara taşımakta, birçok izleyicinin şahitliğinde yeniden biçimlendirerek sunmaktadır. Bu durum da evlilik olgusunun popüler kültür içinde yeniden tanımlanabilir. Sağlıklı aile kurmanın en önemli koşullarından biri de eşlerin kendine en uygun olanını seçebilmesidir (Karşlı ve Polat, 2012). Televizyon ekranları önünde realite programı formatında karşımıza çıkan evlendirme içerikli yayınların sağlıklı aile kurmada ne derece sağlıklı ortamlar yarattığı tartışma konusudur.

Televizyonda Aile, Kadın ve Şiddet Eksenli Programlara İlişkin Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Danışma Kurulunun RTÜK için hazırladığı rapora göre (Televizyonda Aile, Kadın ve Şiddet Eksenli Programlara İlişkin Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Danışma Kurulu Raporu, 2005); bu türden evlendirme programlarının özel hayatı teşhir ederek aile içi olumsuz ilişkileri gözler önüne serdiği için evlilik kurumunun özellikle gençler arasında olumsuz algılanmasına yol açtığı belirtilmiştir. Nitekim vatandaşlardan gelen bildirimlerde de benzer unsurlar ön plana çıkmıştır. Gerek aile kurumuna yönelik algının olumsuz yönde etkilendiği gerekse bu tip programlardaki katılımcıların hal ve hareketlerinin özellikle kadın-erkek ilişkisi bakımından kötü örnek teşkil ettiği belirtilmiştir.

Ülkemizde evlilik programlarının "*Biri Bizi Gözetliyor*" programının uzantısı olduğu görüşü yaygındır. Ancak dünya açısından değerlendirildiğinde durumun pek de böyle olmadığı evlilik yarışmalarının tamamen farklı bir tür olarak çok daha önce ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Dünya'da Evlilik Programları Türünün Gelişimi

Flörtü, randevulaşmayı ve kişilerarası çekimi içerisine alan programlar 1960'lı yılların sonlarında ortaya çıkmaya başlamıştır (Eren içinde Hetsroni; 2000; 83). Evlilik programları ilk olarak televizyon yapımcısı Chuck Barris'in 20 Aralık 1965'te Amerikan ABC kanalında yayınladığı "**The Dating Game**" (Flört Oyunu) programı ile başlamıştır. ABC kanalı, programı 6 Haziran 1973'te yayından kaldırdıktan sonra, program farklı isimlerle ve farklı versiyonlarla yayınlanmaya devam etmiştir. Programın ilk formatında bekar bir erkek ekranın arkasından üç kadına ya da tam tersi bekar bir kadın üç erkeğe sorular soruyordu. Programın

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

bu versiyonunda, bugünkü bazı programlarda da devam ettiği şekliyle kadın ve erkek izleyicinin önünde birbirinin sesini duyuyor, birbirlerine cevap veriyor ancak birbirlerini göremiyorlardı (Eren; 2012: 53). Bu programın ardından Amerika'da yayına giren "**The Bachelor**" adlı program 2002 yılına kadar ABC kanalında yayınlanmış ve halen yayınlanmaya devam etmektedir. Programda bekar bir erkek kendisi ile çıkmak isteyen 25 kadın adayla romantik ve eğlenceli ortamlarda zaman geçirmektedir. Yarışmaya devam etmesini istediği adaylara bir adet gül veren erkek, elemek istediği adaylara gül vermemektedir. Erkek aday yaptığı elemelerden sonra son iki adayı ailesiyle tanıştırmakta ve sonunda beraber olacağı adayı seçmektedir.

"**Take Me Out**" adlı program, 2010 yılında İngiltere'de ITV adlı kanal tarafından yayınlanmaya başlamıştır. Program benzer formatta 2012 yılında Amerika'da Fox adlı kanalda yayınlanmıştır. Programda tek bir erkek adayla çıkabilmek için 30 kadın aday yarışmaktadır. Adayı beğenen kadınlar önlerindeki düğmeye basmakta ve erkek aday bu kadınlar arasından sırasıyla eleme yapmakta ve sonunda beğendiği adayı seçmektedir.

"**Blind Date**" adlı program ilk kez 1985 yılında İngiltere'de LWT tarafından yayınlanmıştır. Program 2003 yılına kadar yayınlanmıştır. Programda erkek yarışmacı, kendisine talip olan üç kadın adaya paravanın arkasında sorular sormakta, aldığı cevaplara göre adaylardan birini seçmekte ve seçtiği adayla beraber akşam yemeğine gitmektedir.

"**I Wanna Marry Harry**" (Harry ile Evlenmek İstiyorum) adlı program Amerika'da yayın yapan FOX Channel kanalında 2014'te yayınlanmaya başlamıştır. 12 bekar genç kız asıl adı Matthew Hicks olan sahte prensin kalbini kazanabilmek için kıyasıya rekabet ediyorlar. Program, tarihi bir İngiliz kalesinde çekiliyor. Bölgeye helikopter ya da atıyla gelen "sözde" Prens Harry'nin etrafı sahte korumalar ve paparazilerle kuşatılırken, inandırıcılığın vurgusu için programda şatafatlı yemekler ve limuzinlere de bol bol yer veriliyor.

İlk olarak Danimarka'da 2013 yılında yayınlanan "**Married at First Sight**" (İlk Görüşte Evlilik) adlı program, Amerika, Avustralya, Rusya, Almanya ve son olarak da Temmuz 2015'te İngiltere'de Channel 4 kanalında yayınlanmaya başlamıştır. Bir antropolog, bir rahip ve bir terapistten oluşan uzman ekip gönderilen 1500 başvuru arasından haftalar süren çalışmalar sonucu katılımcıların genetik özelliklerini, zeka düzeylerini, daha önceki yaşadıkları ilişkileri ve fiziksel özelliklerini dikkate alarak 3 çifti seçiyor. İlk görüşte evlenen

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

bu 3 çiftin her anı 5 hafta boyunca ekranda yayınlanıyor ve 5 haftanın sonunda boşanıp boşanmayacaklarına karar veriyorlar.

Benzer bir evlilik programı Amerika menşeli TLC adlı yayın kuruluşunda, "**Say Yes To The Dress**" (Elbiseye Evet De) adıyla yayınlanmaktadır. Seçilen bir gelinlik mağazası mekân olarak kullanılmakta, gelin adayların mağaza temsilcileriyle birlikte gelinliği hazırlama süreçlerinde yaşadıkları ekrana getirilmektedir. Adaylar çevrimiçi olarak programa başvurmakta, kendilerine herhangi bir ödeme yapılmamaktadır. Kendisine uygun gelinliğe sahip olmak için programa başvuran gelin adayı, annesi ve ailesinin diğer kadın fertleri ile birlikte ilgili mekâna gelir. Burada gelinlik tasarımcıları gelin adayının, annesinin gelinliği ve kendi seçtiği gelinlik arasında karar vermesini kolaylaştırıcı değişimler yaparak, gelin adayına uygun gelinliği hazırlarlar. Sonrasında, evlilik töreni ve süreçte yer alan diğer etkinliklerden kesitler de gösterilir. Gelin adayı, program öncesi seçtiği kişiyle nişanlanmış; düğün günü kararlaştırılmış olup sadece gelinlik hususunda kendisine yardımcı olunmaktadır.

Yine Amerika menşeli bir program, "**My Fair Wedding**"dir (Güzel Düğünüm). Burada da David Tuter adlı düğün organizasyonu yapan bir uzmana, kadınlar düğün törenlerinden en az üç hafta öncesinde, yaptıkları kayıtlarla başvuru yapmaktadır. Tuter, kayıtları dinler/izler, içlerinden birini seçer ve gelin adayına düğün merasimini organize etmesinde yardımcı olmak üzere ilgili yere gider.

Özellikle Amerika ve İngiltere'de kullanılan bir format olan "dating show" formatının ülkemizdeki evlilik programları ile format olarak tam olarak uyuşmadığı görülmektedir. Yukarıdaki programlar da dahil yurtdışında yayınlanan tanışma programlarında genellikle toplumumuzun genel ahlak sınırlarını fazlasıyla zorlayacak yakınlaşmaların yaşandığı (özellikle Dismissed ve 5th Wheel gibi programlarda), elenen adayların seçilen adaylar tarafından aşağılandıkları ve küçümsendikleri görülmüştür. Yurtdışında yayınlanan bu tarz programların özellikle aile kavramı, toplumun değerleri ve genel ahlak anlayışı bakımından ülkemizdeki programlar için örnek gösterilemeyeceği kanaatine varılmıştır.

Türkiye'de Evlilik Programları Türünün Gelişimi

Kitle iletişim araçları içerik ve biçim bakımından bir tür kopyalama ya da taklit şeklinde gelişir. Program formatları fikir sahibine isim hakkı ödenerek farklı ülkelerde de yayınlanmaktadır (Şahin içinde Akdoğan, 2011:38). Bu kapsamda, Türkiye'deki ilk program 1965'te Amerikan ABC kanalında yayınlanan **The Dating Game**'e de benzerliğiyle dikkati

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

çeken ve 1992 yılında Show TV ekranlarında yayınlanan Nurseli İdiz'in sunuculuğunu yaptığı **Saklambaç** isimli flört programıdır. Ardından, Amerika'da yayınlanan **The Bachelor** programının isim hakkı satın alınmış ve bu program Türkiye'de "**Ben Evleniyorum**" adıyla yayına başlamıştır. "Ben Evleniyorum" programında üç kadın dokuz erkek yarışmacı olarak iki ayrı evde yarışmacılar birbirlerini tanıyorlar ve izleyicilerin sms oylarıyla haftalık birinciler seçiliyordu. Üç aylık yarışmanın sonunda birinci olan çift evlenerek 250 milyarlık para ödülünün de sahibi oluyordu. Reyting değerlerinin yüksek oluşu nedeniyle kanalın reklâm gelirlerinin artması sonucu aynı format 3 erkek 9 kadın yarışmacıyla "Biz Evleniyoruz" adıyla tekrar yayına başlamıştır (Şahin; 2011: 78). Bu şekilde başlayan evlilik programları 2007 yılında Flash TV'de "Dest-i İzdivaç" adı altında belli bir biçime kavuşmuş daha sonra bu formatta pek çok yayın ekranlara gelerek izleyicilerle buluşturulmuştur.

Evlilik programları format, katılan adayların konumu ve izleyiciler üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler açısından değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Programlarda stüdyoya taliplerini aramaya gelen kişiler aradıkları kriterleri açıklamakta ve bu kriterlere kendini uygun ya da yakın gören adaylarla gerek telefon bağlantıları kurulmakta gerekse adaylar stüdyoya davet edilmektedir. Bu kişilere talip olarak gelen adaylarla beklenen kriterler üzerinde uyum sağlanması durumunda ise, çiftler program arkasında birbirlerini tanıma yoluna gitmekte ve ileriye dönük bir birliktelik kurma çabası içine girmektedir.

Her yaştan izleyenin ekran başında olduğu bir saatte yayınlanan bu tür programlarda genellikle; evlilik, aile birliği gibi kavramlar, üzerlerinde pazarlık yapılabilen kavramlar olarak görülmekte, kadınlar satın alınacak bir meta durumuna indirgenmekte, hem kadın hem erkek açısından rencide edici olumsuz imaj verilmektedir. Evlilik pazarlığında, çiftler arasındaki anlaşma çoğunlukla maddi değerler üzerinden sağlanmakta, diyaloglar sahip olunan mülkler üzerinden oluşmaktadır. Ayrıca gerek locadaki katılımcıların gerekse program sunucusunun evlenmek isteyen adaya ve taliplerine yönelik yorum ve eleştirilerinde, zaman zaman tartışma ve kavgaya dönüşen diyaloglar, düzeysiz, kaba ve argo dil kullanılmakta vb. gibi olumsuzluklar çoğunlukla ekrana yansıtılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu bu programlar, değerlerin içinin boşaltılmasına ve/veya değer kargaşası oluşmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde yayınlanan evlilik programlarının formatı gereği katılımcıların evlilik kararını birkaç dakika içinde vermelerinin beklenmesi, katılımcılar arasında birbirlerini

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

tanınmaları için gereken doğal ilişki sürecinin yaşanamamasına, taliplerin manevi yönleri göz ardı edilerek çoğunlukla dış görünüş ile maddi kriterlere göre hızlıca karar vermek zorunda bırakılmalarına neden olmaktadır. Programda katılımcılar, talip oldukları kişiler tarafından reddedildiklerinde, ekran başındaki milyonlarca insan önünde kendilerini istenmeyen bir kişi olarak hissedebilmekte ve bunun sonucunda hayal kırıklığı yaşayabilmektedir.

Evlilik programları aracılığıyla Batı'nın ekonomik gelişimi sonucu hobi haline gelen evlilik, evliliklerini herkesin gözü önünde yaşayan, sürekli evlenip boşanan ünlüler tarafından Türkiye'de de hobi haline dönüştürülmüşken, televizyonun da el atmasıyla birlikte toplumsal bir sigorta gibi işlev gören evlilik kurumu tüm kutsallık iddialarının yanında şov malzemesi olarak ortaya çıkmıştır (Şahin; 2011: 79).

2005 yılında Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği tarafından RTÜK için hazırlanan "Televizyonda Aile, Kadın ve Şiddet Eksenli Programlara İlişkin Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Danışma Kurulu Raporu" kapsamında aile ve kadın eksenli programlar hakkında;

- Toplumun yoksulluk durumunun ve duygularının kötüye kullanıldığı,
- Aile içi olumsuz ilişkilerin teşhir edildiği, böylece çocukların ve gençlerin ruh sağlığının olumsuz etkilendiği, ayrıca programa katılan bireylerin aile mahremiyetlerinin de ortadan kaldırıldığı,
- Bu tür programların çocuk ve gençlerde aile kurumuna ilişkin olumsuz bir tutumun gelişmesine yol açabileceği,
- Kadın sorunlarının dile getirilmesi adına kadının küçük düşürüldüğü, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin körüklendiği, programa çıkan kadınlar aracılığıyla kız çocuklarının sağlıklı cinsel kimlik gelişimlerinin olumsuz etkilendiği, bunun yanı sıra kız çocuklarında karşı cinse ilişkin olumsuz bir tutumun gelişebileceği, bu tutumun gençlerin gelecekte kuracakları aile ilişkilerini de olumsuz etkileyebileceği,
- Kötü muameleye maruz kalmış kadınların yaşantılarının çıkar amaçlı kullanıldığı, özel hayatın açıkça ortaya konulduğu ve bunun sonucu olarak aile mahremiyetinin ortadan kaldırılmasının aile üyeleri arasında yeni çatışmalara zemin oluşturabileceği,
- Aile içi olumsuzlukların açıkça ortaya konulması sonucunda, çocuk ve gençlerin kendi öz anne-babalarına olan tüm güven duygularının sarsılabileceği, değerlendirmeleri yapılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

3- Bu programların reyting oranlarının hangi kurumlarca nasıl belirlendiği ve reyting oranları?¹

Türkiye’de reyting oranların belirlenmesi RTÜK tarafından yayınlanmış olan “Yayın Hizmetlerinin İzlenme ve Dinlenme Oranı Ölçümlerinin Yapılmasına ve Denetlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” uyarınca Kurulumuza başvurusu bulunan organizasyonel yapı TİAK AŞ (TİAK Televizyon İzleme Araştırmaları Anonim Şirketi) tarafından yürütülmektedir. TİAK AŞ; Reklamcılar Derneği, Reklam Verenler Derneği ve ölçülen yayıncı kuruluşların hissedarlığı ile kurulmuş bir yapıdır. İlgili Yönetmelik kapsamında Televizyon İzleme Ölçümü Hizmeti için VTA (Veri tabanı Araştırması) ve ölçüm raporlaması yapan şirketin ayrı şirketler olması gerekliliği sebebiyle, TİAK A.Ş. ölçümün bu iki aşaması için farklı şirketler ile hizmet sözleşmesi imzalamıştır.

Halihazırda kullanılan Veri Tabanı Araştırması TİAK AŞ tarafından 2016 yılı içerisinde imzalanan anlaşma çerçevesinde DİYALOG AŞ tarafından yapılmıştır. Panelin kurulumu, yönetimi ve televizyon kanallarının karşılaştırmalı izlenme oranları ölçümü ve raporlaması ise TNS A.Ş. tarafından yürütülmektedir.

Ölçümün Kapsamı

İzleyici ölçer cihazı (peoplemeter) kullanılarak yapılan televizyon izlenme ölçümü belli aşamalardan oluşan entegre bir sistemdir.

İlk aşama

İlk aşama veri tabanı araştırması (VTA) yapılmasıdır. Veri tabanı araştırması, temsil edilecek nüfusun sosyal, demografik özellikleri ile televizyon ortamına ilişkin bilgi toplanan geniş ölçekli ve belirli aralıklarla tekrarlanan bir araştırmadır. Araştırmadan elde edilen nüfus bilgisi, panel kompozisyonuna temel olacak temsiliyet kriterlerinin saptanması, evrenin belirlenmesi ve güncellenmesi için temel kaynaktır. Panel, bu araştırmadan çıkan resme göre tasarlanmaktadır. Araştırmada görüşülen haneler, panelin hem kurulması hem de devamlılığının sağlanmasında kullanılacak bir veri tabanı oluşturmaktadır. Panel aileleri, belirlenen kriterlere göre bu veri tabanından seçilmektedir. Araştırmanın sürekliliği, bu ortamdaki gelişmelerin takibini ve gerektiğinde ölçüm sisteminin yeni koşullara uygun olarak güncellenmesini sağlamaktadır.

İkinci aşama

¹ Bu kısımda yer alan bilgiler <http://www.tiak.com.tr/> sitesinden derlenmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Ölçüm sisteminin ikinci aşaması panelin oluşturulmasıdır. Panel, izleme ölçümü yapılacak nüfusun belirlenen temsiliyet kriterleri bazında oluşturulmuş istatistiki örneğidir. Paneli oluşturan aileler, veri tabanı araştırmasında görüşülen ve panele katılmayı kabul eden aileler arasından seçilmektedir. Panel üyelerinin izleme davranışı, panel üyeliğinin gerektirdiği eğitim sürecinin tamamlanmasını takiben veri üretimine alınmaktadır.

Üçüncü aşama

Sistemin üçüncü aşaması izleyici ölçüm cihazı ve bu cihazla birlikte çalışan kumandanın kullanılmasını gerektirmektedir. Buna göre panel üyelerinin yapması gereken tek görev, izlemeye başladıklarında ve izlemeyi bıraktıklarında kumanda cihazında kendilerine ayrılmış düğmeye basarak cihazın söz konusu izlemeyi kaydetmesini sağlamaktır. Bu görevin doğru yapılıp yapılmadığı panel yönetimi içerisinde yapılan periyodik kontrollerle saptanmaktadır. Bu periyodik kontroller son derece önem verilen, panelin günlük hareketlerindeki olağan dışı değişimlere son derece hassas yapılmış kontrolleri içermektedir. Kumanda cihazının üzerinde her biri ailenin bir bireyine tahsis edilmiş düğmeler bulunmaktadır. Kişiler, televizyon izlemeye başladıkları ve bıraktıklarında kendilerine ait düğmeye basmakta, böylece izleme ölçüm cihazına aktarılmaktadır ve ölçüm cihazı izlenen saat ile kanal bilgisini kaydetmektedir. Ölçüm cihazı hanedeki tüm televizyonlara takılmaktadır.

Dördüncü aşama

Dördüncü aşama veri aktarımıdır. Bu aşamada, izleyici ölçüm cihazında toplanan veriler, veri üretim yazılımı tarafından her gün otomatik olarak veri üretim merkezine çekilir. Bu işlem, yazılımın hanedeki ölçüm cihazına GPRS aracılığıyla bağlanmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Beşinci aşama

Veri aktarımının ardından beşinci aşama olan veri üretimi aşaması gelmektedir. Veri üretimi, izleyici ölçüm cihazından çekilen verinin onaylanması, ağırlıklandırılması ve analiz yazılımının kullanabileceği formata dönüştürülmesini kapsamaktadır.

Altıncı aşama

Sistemin altıncı aşamasında, yayınların isim, tipoloji, başlama ve bitiş saatleri bilgilerini kapsayan program ve reklam veri tabanından faydalanılmaktadır. İzleyici ölçüm cihazından gelen kişi-kişi, dakika-dakika veri, bu veri tabanı ile birleştirilerek, izleyici verisi,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

kullanıcının program ve reklam kuşaklarını da analiz edebileceği nihai haline ulaşmaktadır. Bu yolla her evden alınan ham bilgiler, zaman içinde bireysel izleme alışkanlıklarını gösteren bildirimler olarak düzenlenir.

Belirli istasyonlar veya programların izlenme paylarına, belirli programları ve/veya günün bir kısmında yayınlananları izleyenlerin sayısına ve sıralamasına, tek veya birçok yayındaki belirli program veya reklamları izleyen kümülatif izleyicilere ve izleme işleminin süresi ve sıklığına ilişkin raporlar dahil bu veriler belirli bir süreye ilişkin olarak program reytingleri ve kanal reytinglerini oluşturmak için işlenir. Son aşamada ise, müşterilerin izleyici verilerine günlük olarak ulaşabilmeleri sağlanmaktadır.

Evlilik Programlarının Reyting Oranları

Bu programlara ilişkin reyting oranı verileri Üst Kurulumuzda bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

EREN, Ş. (2012). *Popüler Kültür ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Evlilik Programları: “Esra Erol'da Evlen Benimle” Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Antalya.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Kamuoyu Araştırması Raporu. (2010) “*Kadınların Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması-2*”, Ankara.

POLAT F.,KARSLI B. (2012). *Evliliğe İlişkin Türk Televizyon Programlarının Sosyolojik Analizi*, EKEV Akademi Dergisi Yıl: 16 Sayı:51(Bahar 2012).

RTÜK Özel Çalışma Grubu Raporu. (2005) “*Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri*” Raporu, Ankara.

ŞAHİN, H. (2011). *Kitle İletişim Araçlarında Aile ve Ataerkinin Yeniden Üretimi (Örnek Olaylar: Zuhal Topalla İzdivaç Programı ve Geniş Aile Dizisi)*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Kütahya.

TİAK Web Sitesi, <http://ww.v.tiak.com.tr/tv-izleme-olcumu.htm>. Erişim tarihi: 14 Mart 2017

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Danışma Kurulu Raporu. (2005) “*Televizyonda Aile, Kadın ve Şiddet Eksenli Programlara İlişkin Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Demeği Danışma Kurulu Raporu.* “

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Programların içerik denetimlerinin aşağıdaki usul ve esaslar çerçevesinde yapılmaktadır;

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ile radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na verilmiştir. Üst Kurulumuz, programları yayınladıktan sonra ilgili yasa hükümlerine uygunluk açısından denetlemekte olup, Üst Kurulun programlara yayından önce müdahale etme veya programları yayından kaldırma yetkisi bulunmamaktadır.

Yayınlar, Üst Kurul uzmanlarınca titizlikle takip edilmekte ve Kanun hükümlerine aykırı yayınlar için rapor düzenlenmektedir. Bu raporlar ve yayın kopyaları Üst Kurulca değerlendirilerek, gerektiğinde aynı Kanunun 32'nci maddesi hükümlerine göre kuruluşlara müeyyide uygulanmasına karar verilmekte ve hukuki sürecin tamamlanması ile gerekli müeyyideler uygulanmaktadır. Bu hususla birlikte, Üst Kurulumuz tarafından alınan kararlar idari yargı denetimine açık olup son karar yargı tarafından verilmektedir.

Üst Kurulumuz uzmanlık esasına göre çalışan bir kurumdur. Üst Kurulumuzun İzleme ve Değerlendirme Dairesi'nde görevli meslek uzmanları, izdivaç programlarını 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 8'inci maddesinde yer alan hükümler ve bahsi geçen Kanuna dayanılarak çıkarılan "Yayın Hizmeti Usul Ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik" in Kanun'un 8'nci maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde izlemekte, özgür irade ve kanaatleri ile raporlamaktadırlar. Hazırlanan raporlarda daha çok 6112 sayılı Kanun'un 8'nci maddesinin birinci fıkrasının "(ç) İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.", "(f) Toplumun millî ve manevî değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı olamaz..", "(s) Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez." bendlerinin ve ikinci fıkrasının "Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılmadan yayınlanamaz." hususlarının ihlal edildiği tespit edilmiştir.

Meslek uzmanlarınca hazırlanan raporlar, ilgili daire başkanlığı tarafından incelenmekte ve daire başkanlığının uzman görüşüne katılıp katılmadığı konusundaki değerlendirmesi ile

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

birlikte tekemmül ettirilerek Üst Kurula sunulmaktadır. Üst Kurul toplantılarında yapılan görüşmelerde ilgili medya hizmet sağlayıcıya müeyyide uygulanıp uygulanmamasına karar verilmektedir.

5.2. AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nin 7.4.2017 tarih ve 42968925-622.01-E.39605 sayılı cevabi yazısında, Bakanlık tarafından hazırlanmış olan “Evlilik/İzdivaç Programları” konulu Rapor aşağıdaki şekildedir:

Aile, toplumun en temel yapı taşı olup toplumsal huzurun da başlangıç noktası kabul edilebilecek bir sosyal yapıdır. Çocuğun sağlıklı bir birey olarak topluma kazandırabilmesi için anne ve babanın birlikte olduğu bir aile ortamına ihtiyaç vardır. Toplumun genel sağlığı açısından çocukların bireysel olarak iyi yetişmeleri geleceğimizin yetişkin bireyleri olacakları için oldukça önem arz etmektedir.

Aile toplumsal değerlerin, tutumların ve yasakların şekillendirdiği sosyal bir birimdir. Evlilik, Türk Medeni Kanununu ile belirlenen yasal bir niteliğe sahiptir. Eşler aile birliği içerisinde sadakatle kurallara uyarak evliliklerin sürdürürler.

21. yüzyılda bilim ve teknoloji alanında baş döndürücü bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişim bilgide hızlı bir artışa ve bazı alanlardaki var olan bilgilerin kısa bir sürede güncelliğini yitirmesine neden olmaktadır. Bu durum toplumsal yaşamın birçok alanında da değişimi zorunlu kılmaktadır. Aile kurumu bu değişimler karşısında yer yer zayıflama eğilimi göstermekte, bazı koşullarda da parçalanma süreci yaşamaktadır.

Ülkemizde aile yapısının korunması, mevcut sorunların çözümünde büyük önem taşımaktadır. Sağlıklı aile yapısı yalnız kendi üyeleri için değil, çevresi ve toplumu için de bir denge ve güven unsurudur. Güçlü ve sağlıklı aile demek, gelecek nesillerin huzur ve güven ortamında yetişmesi demektir.

Aile ve topluma yönelik koruyucu, eğitici, geliştirici faaliyetler Bakanlığımız Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. İlgili Genel Müdürlüğümüz, aile ve toplumu tehdit eden sorunları tespit ederek ve toplumsal duyarlılığı geliştirici çalışmalar ortaya koyarak, yetişkinlere yönelik eğitim programları hazırlamakta ve uygulamaktadır. Ailelere dönük koruyucu ve önleyici bir sosyal politika hedefi olarak aile

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

kurumu ile ilgili faaliyetler evliliğe başlarken, devam ederken ve sonlandırırken olmak üzere 3 başlık altında yapılandırmaktadır. Evlenecek çiftlere yönelik *Evlilik Öncesi Eğitim Programı*, *Aile Eğitim Programı* ve boşanma aşamasında ve sonrasında da *Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı* programları yürütülmektedir.

Evlilik Öncesi Eğitim Programı ile aile kurmak amacıyla bir araya gelen çiftlerin, evlilik hayatına hazırlanmaları amaçlanmaktadır. Evlilik öncesi süreçte çiftlerin birbirlerini iyi tanımaları, evlilikle ilgili gerçekçi beklentiler oluşturabilmeleri, etkili iletişim kurma yollarını ve olası sorunlarla nasıl baş edeceklerini bilmelerini sağlayarak evliliğe “iyi bir başlangıç yapabilme” fırsatı verecektir. Bu düşünceden hareketle hazırlanan Evlilik Öncesi Eğitim Programı içerikleri biri eğitici el kitabı olmak üzere 4 kitapta toplanmıştır. *Evlilikte İletişim ve Yaşam Becerileri* kitabında “evlilikte eş seçimi”, “eşle iletişim”, “ailelerle ilişkiler” başta olmak üzere sağlıklı bir evlilik için gerekli bilgiler ile “evlilikte çatışma ve çözüm yolları” konularına yer verilmektedir. *Aile Hukuku* kitabında “nişanlılık sürecinin yasal boyutu”, “evlilik yoluyla edinilen yasal haklar” ve “mal rejimi ile ilgili” bilgi verilmektedir. *Evlilik ve Sağlık* kitabında ise “üreme ve cinsel sağlığın evlilik hayatındaki yeri” gibi konulara yer verilmektedir. Bugün itibariyle ülke genelinde 3.240 eğitici ile toplam 543.076 kişiye bu eğitim verilmiştir.

Ailelere dönük yürütülen bir diğer eğitim hizmeti yetişkinlere yönelik yürütülen Aile Eğitim Programı (AEP)' dir. AEP, aile eğitimiyle ilgili temel ihtiyaçlar dikkate alınarak Eğitim, Sağlık, Hukuk, İktisat ve Medya olmak üzere 5 farklı alanda ve 208 konudan oluşmaktadır. Bu program kapsamında yer alan Medya alanında “Bilinçli Medya Kullanımı”, “Medyayı Tanımak”, “Medyayı Kavramak” ve “Aile ve İnternet” içerikleri ile ülke çapında eğitimlerle ailelerin bilinçlendirilmesi, medya araçlarının olumsuz etkilerinden korunması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda kişilerin bilgi iletişim teknolojilerini doğru ve işlevsel kullanma bilgi ve becerisi kazandırmaya çalışılmaktadır. Bugün itibariyle 7.600 eğitici ile gerçekleştirilen halk eğitimleri ile 557.477 kişiye ulaşılmıştır.

Ayrıca Evlilik Öncesi Eğitim Programı ve Aile Eğitim Programı içerikleri, Web Tabanlı Uzaktan Eğitim (e-öğrenme) ortamında üretilmiş ve dijital ortamda aile üyelerinin internet üzerinden erişimlerini sağlayan uygulama başlatılmıştır. Bakanlığımızın Öğrenme Yönetim Sistemi üzerinden kayıt olan kullanıcılar, eğitim içeriğine ulaşip takip edebilmekte ve eğitimlerin tamamlanması sonucunda katılım belgesi alabilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Aile Eğitim Programı ve Evlilik Öncesi Eğitim Programı kitap içerikleri ‘www.aep.gov.tr’ internet adresinin yayınlar bölümünde pdf formunda ve AEP uzaktan eğitim bölümünde ise AEP e-öğrenme platformu başlığı altında e-öğrenmeye imkân verecek şekilde yer almaktadır.

İlgili Genel Müdürlüğümüzce doğrudan İzdivaç Programları ile ilgili bir araştırma yapılmamıştır. Ancak medyanın aile üzerindeki etkilerinin belirlenmesine yönelik olarak 2006 yılından itibaren periyodik olarak her 5 yılda bir yapılan “Türkiye Aile Yapısı Araştırması” kapsamında veriler elde edilmektedir. 1990 yılından itibaren yapılan Aile Şûraları’nda da “Medya ve Aile” komisyonu çalışmalarına yer verilmektedir. Bu kararlar yayın haline getirilmektedir. Araştırma verilerinin politika haline getirilerek uygulamaya konulması Bakanlığımızın ana çalışma ilkesini oluşturmaktadır. Ancak bazı politika uygulamaları diğer bakanlıkların yetki alanlarıyla örtüşmekte, özellikle medya programlarının yasaklanması konusu halkın isteğine uygun olarak dile gelse de ilgili kurum kuruluş yetkisi çerçevesinde kalmaktadır.

Medya konusunda bugüne kadar gerçekleştirilen araştırmalarda halkın yönelimini değerlendiren veriler elde edilmiştir. Bu araştırmalar; Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, *Televizyon ve Aile Araştırması*, 1995, Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, *Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması*, Ankara 2009, Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, *Medya Profesyonelleri ve Medyanın Aile Algısı*, Ankara 2010’dır.

Öncelikle 633 sayılı KHK ile Bakanlığımızın kurulması; aile kurumuna ve aile yapısının güçlendirilmesine verilen önemi göstermektedir. Ailenin güçlendirilmesi, kadına yönelik her türlü şiddetin engellenmesi ve boşanmaların azaltılması yine Bakanlığın amaçlarındandır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından hazırlanan “6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunda Yapılması Öngörülen Değişikliklere İlişkin Kanun Tasarısı”nın aile bütünlüğünün korunmasına yönelik hazırlanan maddelerine Bakanlığımızca gerekli destek verilmekte olup; konunun değerlendirilmesi amacıyla Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Temsilcileri ve Bakanlığımız ilgili bürokratları ile Bakanlığımızda Müsteşar Yardımcısı düzeyinde bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantı sonunda ilgili kurumlarla işbirliği içinde çalışılmasına, 2017 yılında yürütülecek olan Medyada Kadının Temsili Projesi kapsamında gündüz kuşağında yer alan kadın programları

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

da incelenmesine karar verilmiş ve 6112 sayılı Kanun'da yapılması öngörülen değişiklik tasarisına ilişkin olarak fikir alışverişinde bulunulmuştur.

Tasarı ile radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde; eş ya da arkadaş bulma amacıyla kişilerin tanıştırıldığı ve/veya buluşturulduğu türden programlara yer verilmesi engellenmektedir.

TBMM Dilekçe Komisyonu bünyesinde kurulan alt komisyona konu evlilik programlarının Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında da ifadesini bulan kadın erkek eşitliği ilkesini zedeleyen unsurları içerdiği, bu programlarda kadına yönelik şiddetin normalleştirildiği durumlarla karşılaştığı; kadınlar için evlilik ve aile kurmanın maddiyat temelinde bir seçim olduğu vurgusu yapıldığı; eş seçiminde kadınların kriterlerinin erkeğin ne kadar kazandığı, malvarlığının ne olduğu üzerinden belirlendiği anlayışı yerleştirilmeye çalışıldığı değerlendirilmektedir. Bu programlarda, erkeklerin önceki ilişkileri kadınları ne kadar detaylı bir şekilde sorgulanmazken; kadının önceki evlilik ya da evlilikleri, sahip olduğu çocuk sayısı kadının özel hayatını ve mahremiyetini zedeleyici şekilde gözler önüne serilmektedir. Kadınlar bedenleri, güzellikleri ile ön plana çıkarılmaya çalışılmakta veya eleştirilmekte; erkekler ise maddi durumları üzerinden değerlendirilmekte; bu durum ise medya aracılığıyla cinsiyet eşitsizliğinin sürekli olarak yeniden üretilmesine ve ahlaki değerlerin erozyonuna neden olduğu düşünülmektedir.

5.3. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (OMBUDSMANLIK)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumu'nun 23/3/2017 tarih ve E21882608-045.02-E.2421 sayılı yazısı aşağıdaki şekildedir:

8/3/2013 tarih ve 28601 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 44'üncü maddesi birinci fıkrasında Kurumumuzun inceleme alanı olarak belirlenen konu başlıklarından biri de "ailenin korunması"dır. Kamu Denetçilerinin İşbölümüne Dair Yönerge'nin 4'üncü maddesinde ise ailenin korunması konu başlığı, ayrıntılı alt başlıklar hâlinde tanımlanmıştır. Bu alt başlıklar söz konusu Yönerge'de;

a. Evlenme ve aile kurma hakkının ihlaline ilişkin işlemler,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

- b. Aile bütünlüğünün korunması,*
 - c. Aile yapısının ve değerlerinin korunması,*
 - d. Aile içi şiddet ve istismar,*
 - e. Töre cinayetleri ve kan davaları,*
 - f. Evlat edindirme ve koruyucu aile hizmetleri,*
 - g. Ailenin korunmasına ilişkin diğer konular.*
- şeklinde düzenlenmiştir.

Bu anlamda, Kurumumuz, toplumun temel yapı taşı olan “aile” müessesesinin, maddi ve manevi olumsuz etkilerden uzak, güçlü temeller üzerine inşası ve gelişmesi önünde engel teşkil eden olumsuzluklarla mücadelenin bir göstergesi olarak, bu konuda özel bir hassasiyet göstermektedir.

Kurumumuza, televizyonlarda yayınlanan evlilik/izdivaç programları ile ilgili olarak, 2016 yılı içerisinde *bir adet* ve 2017 yılı içerisinde *5 adet* olmak üzere toplam *6 adet* şikâyet başvurusu bulunmaktadır. 2016 yılı içerisinde yapılmış olan şikâyet başvurusu, Kurumumuzca gerekli ön incelemenin gerçekleştirilmesi akabinde; 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 17’nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan; “*Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için... zorunlu idari başvuru yolları tüketilmesi gereklidir. İdari başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular ilgili kuruma gönderilir...*” hükmü gereğince, 20/01/2017 tarih ve 2016/5355 sayılı Gönderme Kararı kapsamında değerlendirilmesi ve gereği için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’na (RTÜK) gönderilmiş ve ilgisine; RTÜK tarafından başvurana 60 gün içerisinde cevap verilmediği takdirde Kurumumuza yeniden başvuruda bulunabileceği bildirilmiştir. RTÜK tarafından, 14/02/2017 tarih ve E.5096 sayılı yazı ile RTÜK’ün ilgili mevzuat gereğince, anılan programların yayımlandıktan sonra uygunluk denetimine tabi tutulduğu ve yayın öncesinde programların yayından kaldırılması yetkisinin bulunmadığı, buna karşın söz konusu programlara cezai müeyyide uygulandığı ve ilgili medya hizmet sağlayıcıları ile sorunların giderilmesi için görüşmeler yapıldığı yönünde şikâyetçiye cevap verildiği bildirilmiştir.

Kurumumuza 2017 yılı içerisinde iletilen ve Kurumumuzdan konunun incelenmesi talebini içeren diğer şikâyet başvuruları ise, ön inceleme safhasının tamamlanması akabinde, ailenin korunması, çocuk ve kadın hakları ile ilgili Denetçilik Birimimize iletilmiş olup halihazırda incelenmelerine devam edilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Bu çerçevede; Kurumumuza yapılan 21.02.2017 tarihli başvuruda; *“toplumsal yapımızı, kültürümüzü, yaşam tarzımızı bozarak zihin kontrolü yapan öğlen kuşağı yayınlarının, evlenme programlarının ve bir eve kapatılarak eş seçimi yaptıran programların RTÜK tarafından kaldırılması yönünde bir kampanya yürütüldüğü, fakat RTÜK’ün halkın bu istek ve imza kampanyasına kayıtsız kaldığı”* iddia edilerek, *“bu yayınların kaldırılması noktasında RTÜK’ün denetlenip soruşturulması”* talep edilmiş olup, Kurumumuzca ön incelemesi gerçekleştirilen söz konusu şikâyet başvurusunun, Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 7’nci maddesinde kayıtlı *“... şikâyetin insan hakları, temel hak ve özgürlükler, kadın hakları, çocuk hakları ve kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik olması hâlinde menfaat ihlali aranmaz.”* hükmü ile aynı Yönetmeliğin 12’nci maddesinde yer alan *“... telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde idarî başvuru yolları tüketilmese dahi şikâyet başvurularını kabul edebilir.”* hükmü uyarınca esastan inceleme ve araştırılmasına geçilmiştir.

Kurumumuza iletilen diğer şikâyet başvurularında ise söz konusu televizyon yayınlarından duyulan rahatsızlık dile getirilerek, Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun bu tür yayınları denetleme noktasında zafiyet gösterdiği iddia ve şikâyet edilmiş olup incelemelerine devam edilmektedir.

Kurumumuz, yukarıda da ifade edildiği üzere, şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir. Televizyonlarda yayınlanan evlilik/izdivaç programlarına ilişkin şikâyet başvuruları ve kamuoyunun yakın gündeminde olması nedeni ile bu tarihten itibaren aynı konuda iletilecek muhtemel diğer şikâyet başvuruları da bu titizliğe ilave olarak, ayrıca ailenin ülkemiz toplumsal yapısında ifade ettiği önemden hareketle ayrı bir hassasiyet ile incelenip araştırılacak; bu inceleme ve araştırma sonuçlarına göre Kurumumuzca karar verilecektir. Konuya ilişkin alınacak kararlar Komisyonunuza ayrıca iletilebilecektir.

5.4. BAŞBAKANLIK, DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Başbakanlık, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın 29/3/2017 tarih ve 69097877-204-E.23046 sayılı yazısı ekinde iletilen bilgi notu aşağıdaki şekildedir:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Başkanlığımız, 633 sayılı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1'nci maddesinde ifadesini bulan "İslam dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere; Başbakanlığa bağlı" olarak kurulmuştur.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 7'nci maddesinde **'Aile, kadın, gençlik ve toplumun diğer kesimlerine yönelik dinî konularda aydınlatma ve rehberlik yapmak...'** olarak tanımlanan görevi doğrultusunda Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki Aile ve Dinî Rehberlik Daire Başkanlığı ailenin kurulması, korunması ve güçlendirilmesi bağlamında; aile bireylerinin, dinin gerçekleri ile bağdaşmayan tutum ve alışkanlıklardan uzak tutulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Toplumumuzda iletişim araçları vasıtasıyla halka sunulan evlilik/izdivaç programlarının aile kurumunu zayıflattığı ve aile kurma mahremiyetine duyulan saygıyı zedelediği izahtan varestedir.

Bu bağlamda Başkanlığımızın faaliyetleri, halkımızın evlilik ve aile müessesine yönelik duyarlılığını geliştirmeye yönelik dinî faaliyetlerden oluşmaktadır. Söz konusu çalışmaları hutbeler, vaazlar ve diğer dinî sosyal faaliyetler, projeler ve yayın hizmetleri olarak değerlendirebiliriz:

- 3.2.2017 tarihli Cuma hutbesi "Ahid, Akit ve Misak Olarak Nikâh" başlığını taşımakta olup bazı yayınlarda aile mahremiyetinin çiğnenmesi ve nikâhsız birlikteliklerin âdeta özendirilmesinin, aile anlayışı ve yaşantımızda büyük tahriplere yol açtığına; evlendirme adı altında yapılan kimi programlarda ise aileye yönelik değerlerin istismar edilmesi ve ayaklar altına alınmasıyla aile müessesesinin itibarsızlaştırıldığına vurgu yapmaktadır.

- Toplumun büyük bir kısmını kuşatan sosyal medyanın yanlış kullanımlarına ve toplumun temel taşı olan ailenin mahremiyetini zedeleyen olumsuz etkilere dikkat çekmek amacıyla 14-15 Mayıs 2016 tarihlerinde **"Mahremiyet Bağlamında Sosyal Medya ve Aile"** temalı bir forum düzenlenmiştir.

- Din görevlileri ve eşlerine yönelik düzenlenen **"Aile Okulu"** ile "topluma dinî rehberlik yapmak"la sorumlu din görevlilerinin dinî birikimlerine ek olarak evlilik ve aile ile ilgili doğru ve sağlıklı bilgi edinmelerine yardımcı olmak, aile yaşantılarına olumlu bir değişim kazandırmak suretiyle gerek vaaz ve irşat faaliyetlerinde gerekse sosyal ilişkiler

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

içerisinde bu olumlu etkiyi görünür kılmak amaçlanmıştır. Eğitim programında “**Medya Okuryazarlığı**” konusuna yer verilerek televizyon dizi ve programlarındaki olumsuzluklara dikkat çekilmektedir.

- 81 il ve 284 ilçede toplam 364 noktada hizmet veren **Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarının**, yeni evlenecek çiftlere yönelik düzenlediği **evlilik okulu** programlarında da “**Medya Okuryazarlığı**”na yer verilmiştir.

- Başkanlığımız yayını, 11 kitapçıktan oluşan **Ailem serisi** aile içi iletişime farklı boyutlarıyla yaklaşan temalara ayrılmıştır. Serideki “**Teknolojiyi Bilinçli Kullanıyorum**” kitapçığı medyanın doğru kullanımına ilişkin bilgilere yer vermektedir.

- Evlenecek çiftlerin aile olmanın getirdiği hak ve sorumluluklar konusunda yeterli bilgiye sahip olması amacıyla “**Evlilik Öncesi Eş Seçimi**” broşürü hazırlanmış olup basım aşamasındadır.

- 2013 yılı Ocak ayından itibaren Diyanet Aylık Dergi ile birlikte yayınlanmaya başlanan “Aile” ekinin muhtelif sayılarında medyanın, aile değerlerine ve evlilik kurumuna olumsuz etkisine değinilmektedir.

5.5. TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BAŞKANLIĞI

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı’nın 14/3/2017 tarih 34002994-622.03[622.03]-E.6726 sayılı yazısında;

Dilekçe Komisyonu tarafından, televizyon kanallarında yayınlanan evlilik programlarına katılan kişi sayısı, bu programlar vasıtasıyla gerçekleşen evlilik sayısı ve boşanma durumlarını gösterir bazı istatistiki verilerin iletilmesi talebine karşılık, Kurum tarafından talep edilen verilerin Kurum sorumluluğunda bulunmaması sebebiyle mevcut olmadığı, ancak Kurum tarafından üretilen evlenme ve boşanma istatistiklerinin İçişleri Bakanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) veri tabanından elde edilerek yıllık olarak yayınlanmakta olduğu bildirilmiş, evlenme ve boşanma sayılarına ilişkin istatistiki tablo ise şöyle sunulmuştur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Evlenme sayısı, kaba evlenme hızı, boşanma sayısı ve kaba boşanma hızı

Number of marriages, crude marriage rate, number of divorces and crude divorce rate

Yıl Year	Evlenme sayısı Number of marriages	Kaba evlenme hızı Crude marriage rate (%)	Boşanma sayısı Number of divorces	Kaba boşanma hızı Crude divorce rate (%)
2001 ^(r)	544 322	8,35	91 994	1,41
2002 ^(r)	510 155	7,73	95 323	1,44
2003 ^(r)	565 468	8,47	92 637	1,39
2004 ^(r)	615 357	9,10	91 022	1,35
2005 ^(r)	641 241	9,37	95 895	1,40
2006 ^(r)	636 121	9,18	93 489	1,35
2007 ^(r)	638 311	9,10	94 219	1,34
2008 ^(r)	641 973	9,04	99 663	1,40
2009 ^(r)	591 742	8,21	114 162	1,58
2010 ^(r)	582 715	7,97	118 568	1,62
2011 ^(r)	592 775	7,99	120 117	1,62
2012 ^(r)	603 751	8,03	123 325	1,64
2013 ^(r)	600 138	7,88	125 305	1,65
2014 ^(r)	599 704	7,77	130 913	1,70
2015	602 982	7,71	131 830	1,69
2016	594 493	7,50	126 164	1,59

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Civil Registration and Nationality

(r) Kaba evlenme ve boşanma hızları, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarından hesaplanan yıl ortası nüfus tahminlerine göre revize edilmiştir.

(r) Crude marriage and divorce rates were revised according to the estimated mid-year population calculated by the results of Address Based Population Registration System.

6. ALT KOMİSYONUN YAPTIĞI TOPLANTILAR VE KOMİSYON GENEL KURULU

Alt Komisyonun 1.3.2017 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda Gaziantep Milletvekili Canan CANDEMİR ÇELİK alt komisyon başkanlığına seçilmiştir. Alt Komisyon; 1.3.2017, 16.3.2017 ve 12.6.2017 tarihlerinde toplam üç toplantı gerçekleştirmiştir.

6.1. 1.3.2017 TARİHLİ ALT KOMİSYON TOPLANTISI

Alt Komisyon Geçici Başkan sıfatıyla Yalova Milletvekili Fikri DEMİREL2in Komisyon'a sunduğu önerenin kabul edilmesiyle Alt Komisyon Başkanlığına Gaziantep Milletvekili Canan CANDEMİR ÇELİK seçilmiştir.

Alt Komisyon Başkanı Canan CANDEMİR ÇELİK tarafından;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Televizyon kanallarının gündüz kuşağında yayınlanmakta olan evlilik/izdivaç programlarıyla ilgili olarak ciddi bir hassasiyet ve rahatsızlık söz konusu olduğu ve bu programların ailenin kurulmasının sağlanması gibi bir niyetle ortaya çıkıp geldikleri noktada, rating kaygısıyla birer magazin, şov ve eğlence programına dönüşmüş olmasının en başta aile kurumuna çok büyük büyük zararlar verdiği,

Evlilik/izdivaç programları üzerinden özel hayatın gizliliği ilkesinin ihlal edildiği, insan onuruna aykırı yayın yapıldığı gibi hususlarda, başta Dilekçe Komisyonu olmak üzere, Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna, BİMER'e, CİMER'e, Kamu Denetçiliği Kurumuna, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına çok sayıda şikâyetin iletildiği,

Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında konuyla ilgili olarak önceki yıllarda bazı çalışmaların yapılmış olduğu; bu kapsamda Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından 24'üncü Yasama Dönemi'nde "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü" adlı bir alt komisyon oluşturmuş ve bu konuda etik medya kavramı, medyada kadınlara yönelik ayrımcılıkla mücadelenin şekli, medyanın kadına bir meta olarak bakışının getirdiği olumsuzluklar gibi konuların derinlemesine incelendiği, raporun sonuç ve öneriler kısmında ise medyada öz denetim sağlanması, ayrımcılıkla mücadele, farkındalık çalışmaları, yeni hukuki düzenleme gerekliliğine ilişkin birçok öneride bulunulduğu,

26'ncı Yasama Dönemi'nde Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi için Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporunun sonuç bölümünde, evlilik programlarına yönelik görüşlere yer verilmiş olduğu, bu sebeple söz konusu raporda Alt Komisyon çalışmalarında istifade edilmesinin planlandığı,

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu başta olmak üzere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kamu Denetçiliği Kurumundan konuyla ilgili yapmış oldukları çalışmalar hakkında bilgi ve belge talebinde bulunulabileceği,

Evlilik programları hakkında yapılmış olan araştırma ve anketleri inceleyerek bu çalışmaları yapan kişileri davet edilmesinin faydalı olabileceği,

Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezlerinde çalışan akademisyenlerden ve konuyla ilgili çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarından yetkin isimleri davet ederek konuyla ilgili mütalaalarda bulunulmasının düşünüldüğü,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Alt Komisyon Üyesi Fikri DEMİREL tarafından;

Kurumların görüşlerinin yanı sıra asayiş yetkililerine iletilen şikâyetlerin de değerlendirilmesinin faydalı olabileceği, ancak öncelikle Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından hâlihazırda alınmış önlemlerin ve uygulanan yaptırımların bilinmesinin gerektiği ve sonrasında yasal düzenleme konusunun ele alınabileceği belirtilmiştir.

6.2. 16.03.2017 TARİHLİ ALT KOMİSYON TOPLANTISI

Alt Komisyon Başkanı Canan CANDEMİR ÇELİK tarafından;

Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna, evlilik programlarının tüm boyutlarıyla incelenmesi, şikâyet konusu hususların araştırılması ve Dilekçe Komisyonu tarafından bu tür programlarla ilgili geliştirilebilecek çözüm önerilerinin saptanması adına bilgi ve belge talebinin iletildiği;

Söz konusu talebin;

- Bu tür programların ülkemizdeki gelişimi, diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak sektördeki düzenleyici ve denetleyici kurumların bu programlar üzerindeki rolünü,
- Bu tür programların içerik denetimlerinin hangi usul ve esaslar çerçevesinde yapıldığı ve hazırlan içerik denetim raporlarını,
- Programlara uygulanmış cezai yaptırımları,
- Bu tür programların değerlendirme (rating) oranlarının hangi kurumlarca ve nasıl belirlendiği ve hâlihazırda bu programların değerlendirme oranlarını,
- Bu tür programların yıllık bütçeleri, reklam gelirleri, program sunucularının program başına elde ettikleri gelir, programlara sponsor olan firmaların ve programlara katılan konukların sayısı ile bu programlar aracılığıyla evlenen ve evlilik neticesinde boşanan kişilerin sayılarını

içerdiği ifade edilmiştir.

Yine konuyla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından, Adalet Bakanlığından, Kültür ve Turizm Bakanlığından, Diyanet İşleri Başkanlığından, Türkiye İstatistik Kurumundan, Kamu Denetçiliği Kurumundan bazı taleplerde bulunulduğu, bu kapsamda Adalet Bakanlığından adli vakalara ilişkin konuların, TÜİK'ten programlara katılan kişi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

sayılarının, bu programlarda gerçekleşen evlilik sayısı ve boşanma durumlarını gösterir bazı istatistiki bilgilerin talep edildiği,

Düzce Milletvekili ve 26'ncı Yasama Dönemi 1'inci Yasama Yılında, Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla kurulan bir Araştırma Komisyonu Başkanı olan Ayşe KEŞİR tarafından;

Toplumda boşanma oranlarının artmış olmasının tek bir sebebe indirgenerek ele alınamayacağı, bu minvalde medya organlarının aile hayatı üzerindeki etkisinin yadsınamayacağı,

1950'li ve 60'lı yıllarda Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan çalışmaların ortaya koyduğu üzere, medyanın bir öğrenme aracı olarak bireyler ve toplumlar üzerinde etki ve sorumluluğunun olduğu, ülkemizde 18-45 yaş grubunda 6-6,5 saate varan televizyon izleme oranları bağlamında konunun oldukça önem kazandığı, özellikle medya okuryazarlığının düşük olduğu bireyler, çocuklar ve gençler üzerindeki etkisinin göz önünde bulundurulması gerektiği,

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (Mülga) tarafından yapılan "Medya Profesyonellerinin ve Medyanın Aile Algısı" isimli araştırmaya göre, medya sektöründe çalışanların % 63'ünün medya kuruluşlarının denetlenmesi gerektiğine, %76'sının da medyanın aile değerleri üzerinde etkili olduğuna, % 57'sinin medyanın aile değerlerini koruma kaygısı gütmeye inandıkları,

Kültür ve Turizm Bakanlığınca 2011 yılında yapılan "Toplumun Kültür Politikaları ve Medyanın Kültürel Süreçlere Etki Algı Araştırması"na katılanların %79'unun evlilik programlarının Türk aile yapısına zarar verdiğini düşündükleri,

Evlilik müessesesinin kurulma aşamasının medya malzemesine dönüştürülmesinin ve sürecin doğal akışından uzak seyretmesinin (eş adaylarının maddi durumlarının yapay bir pazarlık unsuruna dönüştürülmesi, mahrem olması gereken hususların aleniyet kazanması, eş adayı hakkında program stüdyosunda bulunan ve eş adaylarına yabancı olan kişilerin fikir beyan etmesi) aile kurumuna ciddi zararlar vermekte olduğu,

Evlilik programları sponsor desteğiyle yayınlarına devam edebildiği için bunlar üzerinde baskı oluşturma yolunun, sponsor olan firmalar üzerinde baskı oluşturmaktan geçtiği,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Evlilik programlarına katılan kişilerin trajik yaşam öykülerinin de program malzemesine dönüştürülerek izleyici kitlesine sunulduğu,

Alt Komisyon Başkanı'nın bu tür yayınlara yönelik üretilebilecek çözüm önerisine dair soruya cevaben; bu tür programların doğrudan yayından kaldırılmasından ziyade Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile evlilik programlarının yapımcısı olan kişilerin bazı ilkeler etrafında birleşerek programlarının formatları hakkında karar vermelerinin yerinde olacağı,

Medya yapımcılarının, hizmet sağlayıcıların ürettikleri tüm programların “aile dostu yapım” olup olmama noktasında değerlendirmeye tabi tutmaya yönelik bazı kriterlerin belirlenebileceği ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca sinema filmlerine yönelik verilen teşviklere benzer şekilde ekonomik teşviklerin ve ödüllendirme mekanizmalarının oluşturulabileceği,

Firmaların “aile dostu yapım”lara reklam verme konusundaki tercihlerinin reklam konusu ürünün marka değerinin değerlendirilmesi noktasında da belirleyici olacağı bir modelin oluşturulabileceği,

Hâlihazırda evlilik programlarındaki yayın ilkeleri ihlalleri gerekçesiyle kesilen cezaların, programların reklam gelirleriyle kıyasladığında caydırıcılıktan uzak kaldığı,

Alt Komisyon Üyesi Orhan KIRCALI tarafından, evlilik programlarının devam ettiği yayın süresince yapımın bir kurgu olduğuna dair uyarıcı bir işaretlemenin olmasının izleyici üzerinde olumlu etki yaratıp yaratmayacağına dair yöneltilen soruya cevaben, medya okuryazarlığının geliştirilmesinin birinci amacının izleyici kitlesine izlenilen akışın bir kurgu olduğunun anlatılması olduğu,

Çocuklarda erken yaşlardan başlamak üzere medya okuryazarlığının kazandırılmasının önem arz ettiği,

Gerek izleyici üzerinde medya okuryazarlığı üzerinden gerekse medya üreticileri üzerinde yapımların aile kurumuna etkileri üzerinden bilinç oluşturmak suretiyle var olan sorunların çözüme kavuşturulabileceği

belirtilmiştir.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI**

6.3. 12.06.2017 TARİHLİ ALT KOMİSYON TOPLANTISI

Alt Komisyon Başkanı Canan CANDEMİR ÇELİK tarafından;

Alt Komisyon çalışmalarının devam ettiği süre zarfında, 29 Nisan 2017 tarihli Mükerrer Resmî Gazete’de 690 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin yayımlanmış ve anılan KHK’nın altıncı bölümünde medya hizmet sağlayıcılarıyla ilgili bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiş olduğu,

690 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 51’inci maddesiyle 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 32’nci maddesinde yapılan değişikliklerle bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiş ve yayın ilkelerini ihlal eden programlara uygulanacak olan cezalar son derece ağırlaştırılmış olduğu,

690 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle getirilen düzenlemeler çerçevesinde yayın ilkelerini ihlal eden programlara yaptırım kararının tebliğinden itibaren bir yıl içinde 20’den fazla ihlal olması hâlinde yayının 5 gün süreyle durdurulması, bir yıl içinde aynı ihlalin tekrarı hâlinde yayının 10 gün süreyle durdurulması, ihlalin ikinci tekrarı hâlinde ise yayın lisansının iptal edileceğine ilişkin düzenlemelerin yapılmış olduğu,

Aynı düzenleme kapsamında, çocuk ve gençlerin televizyon izlediği saatlerde yapılan ve onların zihinsel, fiziksel ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyen tüm yayınlara yönelik genel bir yaptırımın öngörüldüğü ve böylelikle daha önce koruyucu sembol kullanılarak çocukların da TV izlediği saatlerde yapılan bu tip yayınların, düzenleme ile koruyucu sembol olsa bile söz konusu zaman dilimlerinde yapılamayacağının hükme bağlandığı,

690 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle yapılan yasal düzenlemelerin şikâyet konu yayınlarla ilgili olarak gerekli ve yeterli yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmiş olması, Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun yayınlara ilişkin denetim yetkisinin artırılması, yayın ilkelerinin ihlali hâlinde verilecek cezaların yaptırım gücünün olabildiğince artırılması, yayın durdurmadan yayın lisansının iptaline varan yaptırımlara bağlanmasının yeterli olduğu değerlendirilmekte olup, Alt Komisyon üyelerinin de uygun ve yeterli görmesi hâlinde alt komisyonun çalışmalarının tamamlanmasının düşünüldüğü,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Kanun hükmünde kararname düzenlemesi ile oluşturulan caydırıcılık sayesinde, yayın hizmetlerinin yayın ilkelerine daha uygun hâle getirileceği ve reklam, izlenme oranları kaygısı nedeniyle kamusal sorumluluğun gözardı edilmesinin söz konusu olamayacağı,

Alt Komisyon Üyesi Bülent ÖZ tarafından;

Evlilik programlarında yapılan ihlallerin kapsamının içeriğine ve bu tür programların yayınlanma saatine Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından öneride bulunulup bulunulamayacağına dair yöneltilen soruya cevaben,

Alt Komisyon Başkanı Canan CANDEMİR ÇELİK tarafından;

Bu konuda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’nun yetkilerinin artırıldığı ve toplumdan bu tür programlar hakkında gelecek şikâyetler doğrultusunda kurumun çeşitli yaptırımlar uygulama imkânına sahip olduğu, Kurul tarafından yayın içerikleri ile ilgili denetimlerin hâlihazırda yoğunlaştırılmakta olduğu ve bu konunun Dilekçe Komisyonunun takibinde olmaya devam edeceği,

Alt Komisyon Üyesi Seyfettin YILMAZ tarafından;

Kanun hükmünde kararname ile alınan önlemlerin yeterli olmadığı,

Alt Komisyon tarafından aile yapısının korunması için daha radikal yaptırımların alınması gerektiği,

Evlilik programlarının içerikleri konusunda yaptırım uygulamak yerine bu tür programların kaldırılmasının daha uygun olacağı,

Alt Komisyon Başkanı Canan CANDEMİR ÇELİK tarafından;

6112 sayılı Kanunun 8’inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde “İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.” Benzer şekilde, (f) bendinde “Toplumun millî ve manevi değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı olamaz.” ve ayrıca (2)’nci fıkrasında, “Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılsa dahi yayınlanamaz.” şeklinde hükümlerin yer aldığı,

690 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan değişik ile birlikte, 6112 sayılı Kanunun “Yayın hizmeti ilkeleri” kenar başlıklı 8’inci maddesinde sayılan ilkelere ve Kanunda sayılan diğer ilke, yükümlülük ve yasaklara aykırı yayın yapan ve/veya Radyo ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Televizyon Üst Kurulu tarafından belirlenen yükümlülükleri yerine getirmeyen medya hizmet sağlayıcılarına ihlalin ağırlığı, yayının ortamı ve alanı dikkate alınarak idari yaptırımların uygulanabileceği,

Alt Komisyonun kurulma amacının; evlilik/izdivaç programları konusunda farkındalık oluşturmak, bu konuda toplumsal hassasiyeti artırmak ve hayata geçirilmesi gereken düzenlemelere dikkat çekmek olduğu,

690 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımını takip eden yayın döneminde gözlemlenmek üzere Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun denetim yetkisinin güçlendirildiği,

Alt Komisyon Üyesi Fikri DEMİREL tarafından;

690 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı ile birlikte Alt Komisyon çalışmalarının amacının hasıl olduğu,

Denetim yetkisi güçlendirilen Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun uygulayacağı müeyyidelerin ilerleyen süreçte istenilen sonucu vermemesi hâlinde konunun tekrar gündeme getirilerek üzerinde çalışılabileceği

belirtilmiştir.

Beyan olunan görüşler sonrasında, Dilekçe Komisyonu Genel Kuruluna sunulmak üzere Alt Komisyon çalışmalarının rapora bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

6.4. 08.05.2018 TARİHLİ DİLEKÇE KOMİSYONU 6. GENEL KURULU

Komisyon Başkanı Mihrimah Belma SATIR tarafından;

Dilekçe Komisyonuna, evlilik/izdivaç programlarının toplumda yarattığı olumsuz etkilere karşı önlem alınması, bu tür programların yayından kaldırılması talebiyle gönderilen dilekçelerin alt komisyon çalışmalarına zemin hazırladığı,

Alt Komisyon Başkanı Canan CANDEMİR ÇELİK tarafından;

22/2/2017 tarihinde kurulan Alt Komisyonun Mart ve Haziran aylarında olmak üzere toplam üç toplantı gerçekleştirdiği, bu toplantılar süresince medya alanında çalışmış milletvekili Ayşe KEŞİR'in ve ilgili kurumların görüşlerini alma imkânı buldukları,

Söz konusu programlar hakkında, vatandaşlar tarafından Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna da çok sayıda başvuruda bulunulduğu,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Vatandaşlardan gelen yoğun talepler neticesinde bürokratik istişare süreçleri işletilerek bu alanda düzenleme yapma ihtiyacının hasıl olduğu ve 29/4/2017 tarihinde 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile medya hizmet sağlayıcılara yönelik bazı düzenlemelerin yapıldığı, böylelikle yayın ilkelerini ihlal eden programlara uygulanacak cezaların son derece ağırlaştırılmış olduğu,

Yapılan düzenleme kapsamında, yayın ilkelerini ihlal eden programlara yönelik yaptırım kararının tebliğinden itibaren bir yıl içinde yirmiden fazla kez ihlalin gerçekleşmesi hâlinde yayının beş gün süreyle durdurulması, bir yıl içinde aynı ihlalin tekrarı hâlinde yayının on gün süreyle durdurulması, ihlalin ikinci tekrarı hâlinde ise yayın lisansının iptal edileceğine ilişkin düzenlemenin yapıldığı,

Aynı düzenleme kapsamında, çocuk ve gençlerin televizyon izlediği saatlerde yapılan ve onların zihinsel, fiziksel ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyen tüm yayınlara yönelik genel bir yaptırım öngörüldüğü ve böylelikle daha önce koruyucu sembol kullanılarak çocukların da televizyon izlediği saatlerde yapılan bu tip yayınların düzenlemeyle, koruyucu sembol olsa bile söz konusu zaman dilimlerinde yapılamayacağının hükme bağlandığı,

Yasal düzenlemeler sonrasının şikâyetle konu yayınlarla ilgili olarak gerekli ve yeterli yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmiş olduğu, Radyo Ve Televizyon Üst Kurulunun yayınlara ilişkin denetim yetkisinin artırıldığı,

Yayın ilkelerinin ihlali hâlinde verilecek cezaların yaptırım gücünün olabildiğince artırıldığı, yayın durdurmadan yayın lisansının iptaline varan yaptırımlara bağlanmasının yeterli olduğunun değerlendirildiği,

Alt komisyonun kurulma amacı hasıl olduğundan 12/6/2017 tarihinde çalışmaları tamamlamaya karar verildiği, Bu arada 1/2/2018 tarihinde 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 7072 sayılı Kanun olarak yasalaştığı ve tüm bu gelişmelerimiz ışığında çalışmaların rapora bağlandığı,

Yapılan tüm yasal düzenlemelere ilave olarak bunların hayata geçmesinde konunun takipçisi olunacağı ve bu konuda görev alanlarına göre kurumlara düşen önemli sorumlulukların bulunduğu

ifade edilmiştir. Alt Komisyon Başkanının konuşmasının ardından Komisyon Başkanınca rapor redaksiyon yetkisiyle birlikte Genel Kurul kararı olmak üzere oya sunulmuş ve kabul edilmiştir.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI**

7. USUL VE ESASA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

7.1. GENEL OLARAK

Komisyonumuz, manevi değerlere ve aile değerlerinin korunması ilkelerine aykırı yayınlar yaptığı iddia edilen evlilik/izdivaç programları hakkında yasal düzenleme yapılması, bu nevi programların yayın lisanslarının iptal edilmesi taleplerini içeren dilekçeleri, konunun ülke çapında yaygınlık arz eden bir soruna dönüşmüş olması gerekçesiyle gündemine alıp esastan incelemeyi uygun görmüştür.

Dilekçe üzerinde yapılan usulî incelemede gündeme alınan dilekçenin, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve TBMM İçtüzüğü'nün 115 ilâ 120'nci maddelerinde belirtilen koşulları taşıdığı görülmüş, dilekçelere konu edilen hususların Alt Komisyon tarafından esastan incelenmesi uygun bulunmuştur.

Öz olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca Komisyonumuza iletilen “Evlilik/İzdivaç Programları” konulu Rapor’da da belirtildiği üzere, bu tür programlarda kadına yönelik şiddetin normalleştirilmesinin, kadınlar için evlilik müessesesinin maddiyat temelinde bir seçim olduğu algısının oluşturulduğunun, kadınlara yönelik mahremiyet ve özel hayatın gizliliği ilkelerinin ihlal edildiğinin ve kadınların salt dış görünüş üzerinden değerlendirmeye tabi tutulmasının medya aracılığıyla cinsiyet eşitsizliğinin sürekli olarak yenide üretildiği ve bunun ahlaki erozyona neden olduğu mütalaa edilmiştir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu verilerine göre, Türkiye’de ilk olarak 1992 yılında bir flört programının yayını ile başlayan bu tür programların formatı yıllar içinde çeşitlenmiş ve 2016 yılına gelindiğinde evlilik programlarının televizyon programları içindeki ağırlığı artmıştır. Buna koşut olarak vatandaşlardan en çok şikâyet gelen ilk beş programda evlilik programlarının fazlalığı dikkat çekici boyuta ulaşmıştır.

7.2. YÜRÜRLÜKTEKİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ AÇISINDAN

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ile radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna verilmiştir. Üst Kurul, programları yayınladıktan sonra ilgili yasa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

hükümlerine uygunluk bakımından denetlemekte olup gerekli görülen hâllerde Kanunun 32'nci maddesi hükümlerine göre ilgili kuruluşlara müeyyide uygulanmasına karar vermektedir.

Evlilik programları, 6112 sayılı Kanunun 8'inci maddesinde yer alan hükümler ve adı geçen Kanuna dayanılarak çıkarılan “Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde ele alınmakta ve raporlanmaktadır. Hazırlanan raporlarda ekseriyetle 6112 sayılı Kanunun 8'inci maddesinin birinci fıkrasının “İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.” şeklindeki (ç) bendi ve “Toplumun millî ve manevî değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı olamaz.” şeklindeki (f) bendi,) ve “Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez.” şeklindeki (s) bentlerinde sayılan yasakların ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan “Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılsa dahi yayınlanamaz.” şeklindeki hükmün ihlal edildiği gerekçesiyle programlara yaptırım uygulandığı belirtilmektedir.

7077 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun olarak yasalaşan 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede evlilik/izdivaç programlarına yönelik yaptırımlar artırılmıştır. Söz konusu düzenlemeler, “Medya Hizmet Sağlayıcılarla İlgili Düzenlemeler” başlıklı Beşinci Bölümünde belirtilmiştir. 7077 sayılı Kanunun 51'inci maddesiyle 6112 sayılı Kanunun 32'nci maddesinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, ihlali hâlinde idari yaptırım uygulanan yayın hizmeti ilkeleri arasına, 6112 sayılı Kanunun 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde belirtilen toplumun millî ve manevi değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesinin de aralarında bulunduğu (ğ), (h), (ö) bentleri eklenmiştir. Aynı şekilde, radyo ve televizyon kanallarında yayın hizmetlerinde, arkadaş bulma amacıyla kişilerin tanıştırıldığı ve/veya buluşturulduğu türden programlara, ilgili mevzuatına aykırı olarak herhangi bir ürünün sağlık beyanıyla satış, pazarlama ve reklamına izin verilmeyeceği, yayın ilkeleri arasına eklenmiş ve bu ilkenin de ihlali, idari yaptırım sebeplerine dâhil edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

7077 sayılı Kanunun 51'inci maddesiyle; 6112 sayılı Kanunun 8'inci maddesinde özellikle sayılan ve Kanunun diğer maddelerinde belirlenen ilke, yükümlülük veya yasaklara aykırı yayın yapan ve/veya Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından belirlenen yükümlülükleri yerine getirmeyen medya hizmet sağlayıcılarına ihlalin ağırlığı, yayının ortamı ve alanı gözönünde bulundurularak ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt iletişim gelirinin %1 ila %3 arasında idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır. Aynı çerçevede, 7077 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemeler çerçevesinde yayın ilkelerini ihlal eden programlara yaptırım kararının tebliğinden itibaren bir yıl içinde 20'den fazla ihlal olması hâlinde yayının 5 gün süreyle yayın durdurma, bir yıl içinde aynı ihlalin tekrarı hâlinde 5 ila 10 gün süreyle yayın durdurma, ihlalin ikinci tekrarı hâlinde ise yayın lisansının iptali cezasının verileceği hüküm altına alınmıştır.

Aynı düzenleme kapsamında, çocuk ve gençlerin televizyon izlediği saatlerde yapılan ve onların zihinsel, fiziksel ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyen tüm yayınlara yönelik genel bir yaptırımın öngörüldüğü ve böylelikle daha önce koruyucu sembol kullanılarak çocukların da TV izlediği saatlerde yapılan bu tip yayınların, düzenleme ile koruyucu sembol olsa bile söz konusu zaman dilimlerinde yapılamayacağı hükme bağlanmıştır.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI**

8. GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

Aile yapısını, örf ve adetleri tehdit edecek duruma gelen evlilik programları konusunda yaptırımların artırılması için yasal düzenleme yapılması taleplerini içeren dilekçelere ilişkin yukarıdaki tespit ve değerlendirmeler çerçevesinde;

Radio ve Televizyon Üst Kurulundan;

Medya hizmet sağlayıcılarının yayınlayacakları yapımlar öncesinde yayının toplum, aile, özellikle çocuk ve gençler üzerindeki olası olumsuz etkilerini değerlendirerek bu konuda uzman eşliğinde ön çalışma yapmasının,

Yapımların yüksek izlenme oranı elde etmesi saikiyle kişilerin birbirlerine hakaret etmelerine, fiili sataşmalarına zemin hazırlayan formatlardan kaçınmasının,

Haftaiçi gündüz kuşağında yer alan programlarda kadınların iş hayatına atılmalarını, eşlerin ev üzerindeki müşterek sorumluluğunu çalışarak yüklenmelerini teşvik edici; sağlıklı nesillerin yetiştirilmesini teminen eğitimin önemini vurgulayıcı söylemlere ağırlık verilmesinin,

Yapımlarda eğlence yerine amacına yönelik eğitim ve öğreticiliğin hedefte tutulması, izleyici kitlesinin büyük çoğunluğunun kadınlardan oluştuğundan hareketle izleyicinin kolayca anlayacağı, akılda kalıcı mesajları verecek yetkinlikte uzman konukların stüdyoda bulundurulmasının,

Muhtelif yayın kuruluşlarında yayınlanan programlar, sunucu ve katılan kişiler açısından özel hayatın ifşası, öz yaşam öykülerinin duygu sömürüsü aracı hâline getirilmesinin önüne geçilmesi, evlilik ve aile hayatının itibarını yüceltici söylemlerin teşvik edilmesinin,

Medya yapımcılarının, hizmet sağlayıcıların ürettikleri tüm programların “aile dostu yapım” olup olmama noktasında değerlendirmeye tabi tutmaya yönelik bazı kriterlerin belirlenerek ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca sinema filmlerine yönelik verilen teşviklere benzer şekilde ekonomik teşviklerin ve ödüllendirme mekanizmalarının oluşturulmasının,

Firmaların “aile dostu yapım”lara reklam verme konusundaki tercihlerinin reklam konusu ürünün marka değerinin değerlendirilmesi noktasında da belirleyici olacağı bir modelin oluşturulmasının,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

Televizyon ve radyo programlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürekli olarak yeniden üretilmesine ve ahlaki değerlerin erozyona uğramasının sonuçlarına ilişkin kamu spotlarının yayınlanmasının,

Özellikle ve öncelikle çocuklarda erken yaşlardan başlamak üzere medya okuryazarlığının kazandırılmasının önem arz ettiği için medya okuryazarlığının geliştirilmesi için çalışmalara hız verilmesinin,

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından;

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yürütölen ailelere yönelik koruyucu ve önleyici bir sosyal politika hedefi olarak evliliğe başlarken (Evlilik Öncesi Eğitim programı, Aile Eğitim programı), evlilik süresince ve evliliği sonlandırırken (Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı) programları çerçevesinde eğitim verilen çiftlerin sayısının artırılmasının,

Ailelere yönelik yürütölen Aile Eğitim Programı (AEP) kapsamında yer alan medya alanında “Bilinçli Medya Kullanımı”, “Medyayı Tanımak”, “Medyayı Kavramak” ve “Aile ve İnternet” içerikleri ile ölkede çapında eğitimlerle ailenin bilinçlendirilmesi, bilgi iletişim teknolojilerini doğru ve işlevsel kullanma bilgi ve becerisi kazandırmak amacıyla düzenlenen eğitimleri alan kişilerin sayısının artırılmasının,

2017 yılında yürütölen Medyada Kadının Temsili Projesi kapsamında gündüz kuşağında yer alan kadın programlarının da incelendiği çalışma çıktıları dikkate alınarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulu temsilcileri ile Bakanlık temsilcilerinin bir araya gelerek iş birliği içinde çalışmasının,

Millî Eğitim Bakanlığından;

Ders müfredatı içerisine aile, evlilik müessesesi, kadının değeri, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konuların dâhil edilmesinin,

Diyanet İşleri Başkanlığından;

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 7’nci maddesinde sayılan görevleri arasında yer alan “Aile, kadın, gençlik ve toplumun diğer kesimlerine yönelik dinî konularda aydınlatma ve rehberlik yapmak” hükmüne dayanarak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURUL KARARI

kamuoyunu bilgilendirici ve bu konularda farkındalık yaratmaya yönelik çalışmalar yapılmasının,

Kamu Denetçiliği Kurumundan;

Kamu Denetçilerinin İşbölümüne Dair Yönergenin 4'üncü maddesinde ailenin korunması konu başlığı altında Kuruma yapılan başvurular hakkında yapılacağı belirtilen araştırma ve inceleme sonuçlarının, Kurumun sunacağı yıllık rapora derç edilmesinin,

Türkiye İstatistik Kurumundan;

Türkiye'de televizyon izlenme oranları, zaman kullanımı, tercih edilen programlar ve izleyiciye sunulması arzu edilen programların çeşidi gibi konuları ele alan çeşitli konularda istatistiki çalışmasının yapılmasının

İSTENMESİNE ve Alt Komisyon çalışmaları devam ettiği süre zarfında, 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle (1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun olarak yasalaşmıştır.) yapılan yasal düzenlemelerin şikâyete konu yayınlarla ilgili olarak gerekli ve yeterli yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmiş olması, Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun yayınlara ilişkin denetim yetkisinin ve yayın ilkelerinin ihlali hâlinde verilecek cezaların yaptırım gücünün olabildiğince artırılması, yayın durdurmadan yayın lisansının iptaline varan yaptırımlara bağlanmasının yeterli olduğu değerlendirildiğinden ÇALIŞMALARIN TAMAMLANMASINA 3071 sayılı Kanun ve TBMM İçtüzüğü'nün ilgili maddeleri gereğince, itiraz yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi.

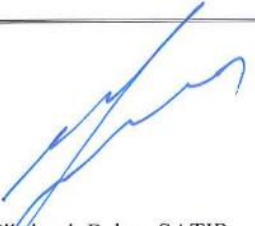
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU BAŞKANLIĞI

GENEL KURUL KARARI

Karar Tarihi: 08/05/2018

Karar No : 23

Karar : Evlilik/İzdivaç Programlarının Aile Kurumuna Olumsuz Etkilerinin Araştırılması ve Alınacak Önlemlerin Belirlenmesi Hakkında Karar

 Mihrimah Belma SATIR İstanbul Milletvekili Dilekçe Komisyon Başkanı	 İsmail BİLEN Manisa Milletvekili Dilekçe Komisyon Başkanvekili	 Canan Candemir ÇELİK Gaziantep Milletvekili Dilekçe Komisyon Sözcüsü
KATILMADI Ramazan CAN Kırıkkale Milletvekili Dilekçe Komisyon Katibi	 Osman MESTEN Bursa Milletvekili Dilekçe Komisyon Üyesi	 Orhan KIRCAI Samsun Milletvekili Dilekçe Komisyon Üyesi
 Fikri DEMİREL Yalova Milletvekili Dilekçe Komisyon Üyesi	 Özcan ULUPINAR Zonguldak Milletvekili Dilekçe Komisyon Üyesi	 Özcan PURÇU İzmir Milletvekili Dilekçe Komisyon Üyesi
KATILMADI Melike BASMACI Denizli Milletvekili Dilekçe Komisyon Üyesi	KATILMADI Alican ÖNLÜ Tunceli Milletvekili Dilekçe Komisyon Üyesi	KATILMADI Seyfettin YILMAZ Adana Milletvekili Dilekçe Komisyon Üyesi